

VIDELI SMO ↙

Padalsko usposabljanje v Slovenski vojski

AKTUALNO ↘

Pomoč ob epidemiji
koronavirusa

Marko Pišlar

PODPORA V BOJU Z EPIDEMIJO

Od sredine marca je bil obrambni sistem Republike Slovenije večinoma vpet v podporo aktivnostim za obvladovanje širjenja epidemije koronavirusa pri nas. V prizadevanje za boj proti nevarnostim covid-19 je bila poleg številnih pripadnikov Civilne zaščite na državni, regijski in lokalni ravni v večjem obsegu vključena tudi vsa Slovenska vojska, še zlasti s pripadniki iz vojaškega zdravstva, logistike ter letalstva, ki opravljajo svoje vsakdanje poslanstvo že od 13. marca. Takrat je začel veljati na podlagi aktiviranega Državnega načrta zaščite in reševanja ob pojavu epidemije tudi načrt Vihra, ki zagotavlja delovanje vojaških zmogljivosti v podporo sistemu zaščite in reševanja.

Zaposleni v obrambnem sistemu se z odgovornostjo zavedamo, da je za uspešno preprečevanje širjenja te nevarne bolezni pomembno dosledno upoštevanje vseh preventivnih ukrepov, kot sta na primer nošenje ustrezne zaščitne opreme in ohranjanje socialne distance, kar zahteva tudi primerno medsebojno razdaljo v neposredni komunikaciji ter povečano skrb za svoje zdravje in zdravje najbližjih. Strokovni organi so izdali številne usmeritve in predstavili priporočila za preprečevanje širjenja okužbe, vzpostavljene so bile varne oblike dela in organizirano je bilo delo od doma v času trajanja epidemije.

Pred nami je mesec maj, ko svoj dan praznuje Slovenska vojska. Praznovanje letošnjega praznika bo v znamenju ukrepov za preprečevanje širjenja te epidemije veliko manj bogato z vojaškimi, družabnimi in kulturnimi dogodki, zato pa nič manj slovesno kot vsako drugo leto. Praznujte praznik tako, da skladno z vojaško disciplino dosledno upoštevate preventivne ukrepe države in priporočila strokovnjakov v zvezi z zdravstvenimi ukrepi, s čimer lahko največ naredite za ohranjanje svojega zdravja, zdravja pripadnikov enot in zdravja v svojih družinah.

4

SLOVENSKA VOJSKA POMAGA OB EPIDEMIJI

V naloge za omejitev širjenja epidemije vključena vojaško zdravstvo in logistika

8

VLOGA VOJSK OB PANDEMIJI NEIZOGIBNA

Številne tuje države so zaradi omejitve koronavirusa aktivirale svoje oborožene sile

10

PODPORA ŠTABU CIVILNE ZAŠČITE RS

V izobraževalnem centru na Igu deluje Služba za podporo Štabu Civilne zaščite RS

13

**PRI PRIPADNIKIH
NA JUŽNI MEJI**

Predsednik Pahor obiskal
pripadnike SV, ki podpirajo Policijo
pri varovanju južne meje

18

**KO SE VRATA ODPREJO,
SE SVET SPREMENI**

V Lescah redno
usposabljanje pripadnikov
Šolskega padalskega
oddelka

14

**PSIHOLOŠKI VIDIK
PANDEMIJE**

Pandemija koronavirusa
je povzročila kompleksno krizo

30

**FALCON ŽE PET LET LETI
TUDI V HUMANITARNE
NAMENE**

Od podpisa pogodbe do danes
so dežurne letalske posadke
izvedle 60 prevozov

17

**BRIGADIR GLAVAŠ
NAČELNIK
GENERALŠTABA SV**

Vodenje Slovenske vojske
prevzel brigadir
Robert Glavaš

SLOVENSKA VOJSKA POMAGA OB EPIDEMIJI

BESEDILO Marko Pišlar

FOTO Bruno Toič

Slovenska vojska se je 13. marca vključila v prizadevanja za omejitve širjenja koronavirusa, takoj po aktiviranju Državnega načrta zaščite in reševanja ob pojavu epidemije oziroma pandemije nalezljivih bolezni. Z aktivacijo načrta Vihra zagotavlja svoje vojaške zmogljivosti v podporo in pomoč sistemu zaščite in reševanja. Osrednja enota v podporo teh aktivnosti je Logistična brigada SV s podrejenimi enotami, zlasti z Vojaško zdravstveno enoto. Dejavnosti Slovenske vojske v podporo prizadevanjem za omejitve širjenja epidemije dopolnjuje vojaško letalstvo, ki s svojimi zmogljivostmi zagotavlja zračne prevoze ljudi iz tujine in tovora z zaščitno ter medicinsko opremo. V podporo tem aktivnostim pa so tudi logistične enote SV, ki skrbijo za cestne prevoze opreme in ljudi s tovornimi vozili ter avtobusi.

Slovenska vojska od razglasitve epidemije zagotavlja različne vojaške zmogljivosti, s katerimi podpira skupna prizadevanja za omejitve širjenja covid-19. Število pripadnikov SV, ki so vključeni v podporo prizadevanjem za omejitve širjenja epidemije, se razlikuje, povprečno pa sodeluje v teh nalogah več kot 50 pripadnikov na dan. Tako je bilo marca vključenih več kot 900 pripadnikov. Slovenska vojska podpira tudi druga ministrstva in organe pri preprečevanju širitve epidemije s koronavirusom ter se vsak dan odziva na zahteve za prevoz

ljudi in opreme ter izvedbo zdravstvenih pregledov.

V ZDRAVSTVENI ČETI ZAHOD IZVAJAJO HITRE PREGLEDE

Osrednja enota SV, ki je vključena v aktivnosti za preprečevanje širjenja koronavirusa, je Logistična brigada iz Kranja, predvsem pa njej podrejena Vojaška zdravstvena enota. Enota je na podlagi ukaza poveljnika brigade izdala ukaz, s katerim je Zdravstvena četa zahod dobila nalogo za oblikovanje treh mobilnih timov za izvajanje hitrih pregledov, in sicer v Postojni, Ljubljani ter Mariboru. Poveljnik Zdravstvene čete zahod major Igor Stergar je pojasnil, da so pripadniki po izdanem ukazu začeli takoj izvajati naloge. Oblikovali so taktično-operativni center in se organizirali, da lahko izpolnjujejo dodeljene naloge na ozemlju vse države. Mobilni timi so bili vzpostavljeni, da izvajajo hitre preglede za slovenske državljane, ki se vračajo iz domovine, in sicer na vstopnih točkah v državo na mejnih prehodih ter letališčih. Delo mobilnih timov dopolnjuje tudi osebje iz ambulant vojašnic SV, ki je odgovorno za hitre preglede na vstopnih točkah v objekte MO in v vojašnice SV. Skupno je v naloge izvajanja hitrih pregledov vključenih približno 25 pripadnikov enote na dan. Major Stergar je razložil, da jih večinoma izvajajo zdravstveni tehniki, najmanj pa bolničarji. Hitri pregledi obsegajo meritev telesne temperature z brezstičnim termometrom. Kadar naletijo na utemeljen sum na povišano telesno temperatu-

ro, lahko vojaški zdravstveni delavci na podlagi postopkovnika posamezniku preprečijo vstop v vojaški objekt. Take posameznike nato usmerijo, da ravnajo po protokolu Nacionalnega inštituta za javno zdravje, podobno kot velja za druge državljane Slovenije. Major Stergar je omenil, da gre le za redke primere, kar kaže, da so pripadniki SV zdravi, saj upoštevajo ukrepe in navodila vlade ter s svojimi dejanji ne ogrožajo svojega zdravja ali zdravja drugih. V prvih dneh epidemije v Sloveniji so pripadniki Zdravstvene čete zahod delovali tudi na vstopni točki v ljubljansko infekcijsko kliniko. Major Stergar je še poudaril, da so pripadniki enote med epidemijo covid-19 kljub nadpovprečni obremenjenosti zelo visoko motivirani za delo.

MIKROBIOLOŠKI LABORATORIJ SV VKLJUČEN V IZVAJANJE ANALIZ

V izvajanje aktivnosti SV ob epidemiji covid-19 je s svojimi zmogljivostmi vključena tudi Enota laboratorijev JRK-BO, ki prav tako deluje v sestavi Vojaške zdravstvene enote. Enota prednostno zagotavlja delovanje mobilnega biološkega laboratorija za izvajanje laboratorijskih analiz, za kar ima potrjeno Natovo certifikacijo. Enota laboratorijev JRKBO zagotavlja tudi skupino za vzorčenje in

identifikacijo bioloških, kemičnih in radioloških agensov oziroma SIBCRA (angl. Sampling and Identification of Biological, Chemical and Radiological Agents), ki skrbi za prevoz vzorcev, in skupino za dekontaminacijo. Kot je poudaril vodja Enot laboratorijev JRKBO stotnik Primož Čuček, je na podlagi ukaza za aktivacijo načrta Vihra za te naloge vsak dan pripravljenih do 70 pripadnikov. Dodatno je vključenih še do 20 pripadnikov čete za JRKBO 72. brigade z dvema sistemoma za dekontaminacijo z opremo in vozili ter do 20 pripadnikov čete za JRKBO iz sestave 1. brigade z dvema sistemoma za dekontaminacijo z opremo in vozili. Število vključenih na dan je po besedah stotnika Čučka odvisno od prejetih nalog, v redne naloge pa je vsak dan vključenih do 20 pripadnikov. Enota laboratorijev JRKBO z dodanimi enotami izvaja tudi dezinfekcijo ob menjavah kadra, ki podpira Policijo pri varovanju državne meje v Črnomlju, Pivki in Novem mestu.

VETERINARJI SV SKRBIJO ZA RAZKUŽEVANJE PROSTOROV IN OPREME

Veterinarska enota SV, ki je sestavni del Vojaške zdravstvene enote, preventivno razkužuje skupinske prostore in

Veterinarska enota je izvedla dezinfekcijo skupnih prostorov v vojašnici v Slovenski Bistrici. ◀

Pripadniki Vojaške zdravstvene enote izvajajo hitre preglede na vstopnih točkah v objekte MO in SV. ▼

opremo v vojaških objektih SV. Prav tako na letališčih razkužuje opremo, ki prihaja v Slovenijo po zračni poti. Ker so pripadniki te enote v Slovenski vojski nosilci aktivnosti dezinfekcije, deratizacije in dezinsekcije, so najprej izvedli usposabljanje za pripadnike enot JRKBO iz 1. in 72. brigade. Ti so vključeni v izvedbo nalog razkuževanja, zlasti namestitvenih objektov za pripadnike SV, ki podpirajo Policijo pri varovanju državne meje na jugu države. Veterinar iz Veterinarske enote SV VVU XII. razreda Goran Stanič je povedal, da so s pripadniki najprej obnovili znanje iz postopkov dezinfekcije in jim predstavili pravilne načine slačenja ter oblačenja zaščitne obleke in nadaljnje postopke razkuževanja rok. Poudaril je, da v Veterinarski enoti SV za razkuževanje uporabljajo preizkušena razkužila, ki jih na površine

nanašajo z ročnimi škropilnicami. Sredstva pršijo na talne površine oziroma na površine, ki se jih dotikamo. Drugi način dezinfekcije je fumigacija, ki je za razkuževanje zlasti uporabna v notranjih prostorih. Prednost tega postopka je po njegovem mnenju ta, da v krajšem času opravijo več dela, kot če bi sredstvo ročno nanašali s škropilnico. Pripadniki Veterinarske enote SV so do zdaj izvajali razkuževanje v javnih zdravstvenih ustanovah, na primer v zdravstvenem domu v Šmarjah pri Jelšah, kjer so dezinficirali približno 1200 kvadratnih metrov površin s škropljenjem in fumigacijo. Iz Veterinarske enote SV je v redne naloge dezinfekcije vključenih 12 pripadnikov. Vojaška zdravstvena enota, ki ima v svoji sestavi tudi Zdravstveno enoto Role 2LM MTF, pa je v Vojašnici Edvarda Peperka v Ljubljani že konec prejšnjega meseca postavila mobilno bolnišnico Role 2, ki omogoča ob morebitni preobremenjenosti slovenskih bolnišnic dodatno namestitev do 20 bolnikov s covidom-19. Za postavitev vojaške bolnišnice Role 2 je poskrbelo trideset pripadnikov SV. Bolnišnica Role 2 v ljubljanski vojašnici je torej pripravljena, ob aktivaciji pa bi v njej oskrbo zagotavljalo zdravstveno osebje pogodbene rezerve in stalne sestave SV.

LETALSKI TRANSPORT JE NAJZANESLJIVEJŠI

BESEDILO Borut Podgoršek
FOTO Borut Podgoršek in arhiv
majorja Romana Podlesnika

V

času epidemije covid-19 se je večkrat pokazalo, da se država lahko zanese samo na svoje transportne zmogljivosti. Čezmejni cestni prevozi so postali oteženi, primernih transportnih letal ni bilo na voljo ali pa je bil njihov najem zelo drag.

Zato sta del nujnih zračnih prevozov opravili transportni letali Slovenske vojske Turbolet L-410 in PC-6 Turboporter. Izkazalo se je, da Slovenija v podporo reševanja državljanov Republike Slovenije ter za potrebe humanitarnih in medicinskih prevozov nujno potrebuje večje transportno letalo.

Z LETALI SV MED PANDEMIJO OPRAVILI 23 LETOV

V floti Slovenske vojske so tri letala namenjena transportu, vendar niso strogo namenska transportna letala. Največje letalo je Turbolet L-410 češke izdelave, ki lahko pelje 2420 kilogramov tovora. Slovenska vojska ima še dve manjši večnamenski letali švicarske izdelave Pilatus PC-6 Turboporter, ki lahko poneseta 1530 kilogramov tovora. Posadke turboleta in turboporterja so od 25. marca do 16. aprila opravile 23 letov in pri tem prepeljale 44 potnikov ter približno štiri tone zaščitne opreme oziroma približno 25 kubičnih metrov sredstev. Prvi leti so bili izvedeni po naročilu Ministrstva za zunanje zadeve in Uprave RS za zaščito in reševanje, drugi pa večinoma za potrebe Slovenske vojske.

V ZADNJEM MESECU OPRAVILI PRIBLIŽNO ENKRAT VEČ LETOV KOT V PREJŠNJIH

Prav prvi leti so bili iz psiholoških vzrokov najnapornejši, je povedal poveljnik letalskega transportnega oddelka pilot major Roman Podlesnik. Ob tem je dodal: »Vozili smo potnike na reparacijskih letih. Čeprav so zdravstvene službe opravile svoje delo, popolnega zagotovila, da potniki niso okuženi, žal ni bilo. Zato smo se tudi mi zaščitili, skladno z navodili.« Poseben izziv je bilo pilotiranje letala v zaščitnih oblačilih in

z vso zaščitno opremo. Pri tem so se zavedali, da bodo odpovedane vse nadaljnje letalske operacije s turboletom, če se okužijo. Za upravljanje letala je trenutno usposobljena posadka in pol, torej vodja posadke oziroma inštruktor, od druge polovice aprila pa še trije kopiloti. »Enega kopilota nam je kljub izrednim razmeram uspelo izšolati kar med izvajanjem letov v zadnjih tednih. Šolanje za vodjo posadke enega izmed treh kopilotov pa je žal prehitela epidemija covid-19. Kakor hitro bo mogoče, bomo nadaljevali njegovo usposabljanje na simulatorju,« je razložil major Podlesnik in dodal, da bodo imeli dve operativni posadki, ko bo kandidat za vodjo posadke šolanje končal. Pilot turboleta major Podlesnik je še povedal, da je v zadnjem mesecu opravil približno enkrat več letov kot v prejšnjih.

ZA DISPEČERJE NAJVEČJI ORGANIZACIJSKI IZZIVI

Največji izzivi za načrtovalce letalskih operacij oziroma dispečerje so bili organizacijski, saj so morali v zelo kratkem času pridobiti vsa dovoljenja za letenje, predvsem čez države, kot sta Avstrija in Srbija, ki nista Natovi člani. »Načrte letenja sicer pošiljamo

Pilot in kopilot v zaščitnih oblekah

Razkuževanje letala PC-9 Turboporter po opravljeni nalogi

Natovarjanje letala Turbolet L-410 na Brniku

najmanj 24 ur pred izvedenim letom, pri prevozih zaščitne opreme in potnikov pa pogosto tega časa ni bilo. Zato smo to urejali čez 16. center za nadzor in kontrolo zračnega prostora RS, tako imenovani SPIDER, ter po diplomatski poti, ki jo je strokovno in zanesljivo vodil poveljnik 15. polka vojaškega letalstva podpolkovnik Janez Gaube. S kolegi v Slovenski vojski in na Ministrstvu za zunanje zadeve nam je uspelo,« je še poudaril major Podlesnik.

SLOVENIJA POTREBUJE SVOJE TRANSPORTNO LETALO VEČJIH ZMOGLJIVOSTI

Sredi aprila je po videokonferenci potekalo zasedanje obrambnih ministrov zveze Nato. Po zasedanju je obrambni minister mag. Matej Tonin povedal, da se je del pogovorov med ministri zavezništva nanašal na krepitev transportnih in drugih Natovih zmogljivosti. Ob tem je še dodal: »Ta kriza je pokazala, da je na koncu precej odvisno samo od nas. V težkih trenutkih se lahko najprej zanesesh samo nase in zato je odločitev o novem transportnem letalu dozorela. Prav zdaj se je pokazalo, da je tako letalo nujno. Zato smo na Ministrstvu za obrambo že začeli izvajati postopke za pridobitev zmogljivosti tovrstnega letalskega transporta.« Znova se je torej pokazalo, da Slovenija potrebuje svoje transportno letalo večjih zmogljivosti. Minister Tonin si prizadeva za nakup takšnega transportnega letala, ki bi Slovenski vojski in Sloveniji najbolj koristilo. V teh okviri se bodo potem na obrambnem ministrstvu odločili o najustreznejši vrsti letala in se odločili o načinu nakupa. Upamo, da je v teh časih potrebo po novem letalu prepoznal čim širši krog strokovne javnosti in odločevalcev, ki bodo ta nakup odobrili.

Od 25. marca do 16. aprila so posadke transportnih letal SV opravile 23 letov in pri tem prepeljale 44 potnikov ter približno štiri tone zaščitne opreme oziroma okoli 25 kubičnih metrov sredstev.

VLOGA VOJSK OB PANDEMIJI NEIZOGIBNA

BESEDILO Marko Pišlar

FOTO www.bundesheer.at in MORH

Š

tevilne tuje države so podobno kot Slovenija za boj z novim koronavirusom aktivirale tudi svoje

oborožene sile. Tuje vojske pomagajo zlasti pri oskrbi, transportu in zagotavljanju varnosti ter reda v državi. Vojsko so za naloge podpore prizadevanjem za omejitev širitve novega virusa vključili v Nemčiji, Švici, Italiji, Franciji, Španiji, Veliki Britaniji, na Poljskem, Madžarskem, Češkem in še v številnih drugih državah v Evropi in tudi širše. Zanimalo nas je, kako sta se v obvladovanje širjenja epidemije in v pomoč civilnemu prebivalstvu ob pandemiji s covidom-19 vključili vojski naših sosednjih držav, Avstrije in Hrvaške. Našo južno sosedo je prav v času epidemije koronavirusa prizadel tudi močan potres z žariščem v bližnji okolici Zagreba, kar je od pripadnikov hrvaške vojske zahtevalo še dodatne napore.

AVSTRIJSKA VOJSKA BO MAJA VPOKLICALA 3000 REZERVISTOV

Naša severna sosedja, Republika Avstrija, je svoje oborožene sile v podporo prizadevanjem za preprečevanje širjenja koronavirusa vključila precej hitro.

Avstrijska vojska
pomaga policiji
pri nadzoru na mejnih
prehodih in mejah
območij karantene.

Danes te naloge vsak dan opravlja približno 1300 avstrijskih vojakov. Ti večino ma pomagajo policiji pri izvajanju nadzora na mejnih prehodih s sosednjimi državami, prav tako v sodelovanju s policijskimi patruljami nadzirajo dostop na mejah območij karantene. Avstrijski vojaki so vključeni tudi v varovanje veleposlaništev, s čimer razbremenjujejo policiste pri teh nalogah. Prav tako so na začetku krize prva dva tedna pomagali v skladiščih večjih trgovskih verig

z živili in nujno medicinsko opremo. Več kot 70 pripadnikov avstrijske vojske skrbi za telefonsko dežurstvo na telefonskih linijah uradnih organizacij in ustanov. Pomagajo tudi pri proizvodnji sredstev za dezinfekcijo. Vsi pripadniki avstrijske vojske so za izvajanje teh nalog ustrezno usposobljeni, pred napotitvijo pa jih čakajo krajše priprave, ki trajajo od enega dne do največ dveh tednov, kar je odvisno od vrste in zahtevnosti naloge. Tako vojaki, ki zagotavljajo telefonsko dežurstvo, potrebujejo le enodnevne priprave, vojaške enote na terenu, ki podpirajo policijo pri nalogah varovanja in nadzora, pa se dodatno usposabljaajo teden dni. Rezervisti morajo pred napotitvijo na nalogo opraviti dvotedensko usposabljanje. Avstrijski vojaki vedo, kako se vesti v izjemnih razmerah, zlasti glede zagotavljanja zadostne razdalje in spoštovanja nujnih higienskih ukrepov. Opremljeni so s potrebno zaščitno opremo, ki vključuje zaščitne maske, gumijaste rokavice, sredstva za dezinfekcijo pa tudi lahke zaščitne obleke. V izvajanje nalog v povezavi s pandemijo so v Avstriji vključene mešane vojaške enote, v katerih so poklicni vojaki, naborniki in pripadniki rezervne sestave. Prihajajo iz vseh avstrijskih zveznih dežel in vojaških specialnosti do ravni čete. Maja bo

Hrvaška vojska je pred zagrebško bolnišnico Dubrava postavila tabor za sprejem 270 obolelih.

Avstrija glede na povečane potrebe za izvajanje nalog v podporo omejevanja širjenja covid-19 vpoklicala približno 3000 vojakov rezervne sestave, kar se bo zgodilo prvič od začetka ustanovitve druge avstrijske republike leta 1945. Trinajst rezervnih pehotnih enot iz vseh predelov Avstrije bodo zamenjale mešane enote sedanje vojske, kar se bo zgodilo 18. maja. Naloge bodo izvajali pod vodstvom policije ob uporabi vojaških zmogljivosti in infrastrukture.

HRVAŠKA VOJSKA POMAGALA OB POTRESU IN V BOJU Z EPIDEMIJO

Republiko Hrvaško je 22. marca prizadel močnejši potres, ki je v jutranjih urah najbolj stresel hrvaško prestolnico, čutili pa so ga tudi prebivalci Slovenije in nekaterih sosednjih držav. Tla so se stresla z močjo 5,3 stopnje po Richterjevi lestvici. Potres z žariščem v okolici Zagreba je v središču mesta poškodoval številne stavbe ter kulturne in sakralne objekte. V dogovoru z mestnimi oblastmi se je v pomoč prebivalcem Zagreba takoj vključila hrvaška vojska, ki je s približno 420 pripadniki pomagala pri oskrbi poškodovanih, pri čiščenju cest in pločnikov ter odstranjevanju in odvozu ruševin

s kar desetimi inženirskimi gradbenimi stroji. Prav tako je pomagala zagrebškim bolnišnicam, ki jih je prizadel potres. Poleg odstranjevanja ruševin je vojska pomagala samostanu sv. Franje Asiškega v središču Zagreba s preselitvijo knjižnic in arhivov. Z brezpilotnimi letali je tudi opazovala in snemala, kakšno škodo je potres povzročil na strehah visokih zgradb in cerkva na območjih Zagreba, zagrebške županije in v krapinsko-zagorski regiji. Kljub pomoči ob potresu in odpravljanju njegovih posledic v središču Zagreba pa ni bilo prekinjenih več aktivnosti, v katere je hrvaška vojska vključena v podporo prizadevanjem za preprečevanje širjenja koronavirusa. V podporo boju proti nevarni bolezni sta 102 pripadnika hrvaške vojske samo v dveh dneh pred zgradbo

zagrebške klinične bolnišnice Dubrava postavila tabor z zmogljivostjo 270 postelj za sprejem obolelih s covidom-19. Tabor, ki je sestavljen iz šotorov, agregatov in druge dodatne potrebne opreme, z bolnišnico povezuje 350-metrski komunikacijski predor, ki so ga prav tako postavili pripadniki hrvaške vojske iz poveljstva za podporo s pomočjo inženirske mehanizacije. Pripadniki hrvaške vojske so za izvajanje naloge preprečevanja širjenja epidemije v pripravljenosti in se na zahtevo državnega štaba civilne zaščite, ki ga je imenovala hrvaška vlada, vključujejo z zagotavljanjem logistične podpore zdravstvenim ustanovam. Število sodelujočih pripadnikov hrvaške vojske je odvisno od vrste in zahtevnosti nalog, ki jih je treba opraviti. V podporo civilnim ustanovam v boju z epidemijo sodelujejo pripadniki hrvaške vojske, ki so usposobljeni za izvajanje dodeljenih nalog. Tudi pri izvajanju nalog logistične podpore ne potrebujejo dodatnih usposabljanj, uporabljajo pa standardno opremo, skladno s predpisanimi zaščitnimi ukrepi. Hrvaška vojska v te naloge vključuje samo poklicne vojake, ki so pripadniki poveljstva za podporo in enot hrvaške kopenske vojske.

PODPORA ŠTABU CIVILNE ZAŠČITE RS

BESEDILO Marko Pišlar
FOTO Bruno Toič

Slovenija je na podlagi 7. člena Zakona o nalezljivih boleznih zaradi naraščanja števila okuženih s koronavirusom 12. marca razglasila epidemijo. Samo dan po sprejetju Odredbi o razglasitvi epidemije je na predlog ministra za zdravje poveljnik Civilne zaščite sprejel sklep o aktiviranju Državnega načrta zaščite in reševanja ob pojavu epidemije oziroma pandemije nalezljive bolezni pri ljudeh. Še isti dan je izdal tudi Odredbo o aktiviranju Službe za podporo Štabu Civilne zaščite RS, ki deluje v prostorih Izobraževalnega centra za zaščito in reševanje Ig pri Ljubljani.

EKIPE PO SEDEM ČLANOV SE IZMENJUJEJO NA TRI DNI

Službo za podporo Štabu Civilne zaščite RS je s sklepom imenoval generalni direktor Uprave RS za zaščito in reševanje. Delovati je začela v petek, 13. marca, ob 15. uri v prostorih Uprave RS za zaščito in reševanje na Vojkovi cesti v Ljubljani, kjer deluje tudi sicer, kadar je aktivirana. Za vodjo službe je bil določen vodja Sektorja za operativno Stane Kranjc, za njegovega namestnika pa Branko Sojer iz istega sektorja. Znotraj službe sta bili oblikovani dve ekipi, ki sta se izmenjevali vsak drugi dan. Zaradi zagotovitve ustreznih delovnih in zaščitnih pogojev za nemoteno delovanje je bila pozneje sprejeta odločitev, da se služba preseli na drugo lokacijo. Skladno z odločitvijo je služba 23. marca ob 7. uri začela delovati na novi lokaciji, in sicer v Izobraževalnem centru za zaščito in reševanje Ig pri Ljubljani. Kot je razložil vodja službe Stane Kranjc, so bile nemudoma oblikovane tri ekipe s sedmimi uslužbenci uprave, ki se menjujejo na tri dni. Prvo ekipo vodi Stane Kranjc, drugo vodja Centra za obveščanje RS Janez Aljančič, tretjo pa Branko Sojer. Delovni čas vsake izmene je od 7. do 19. ure.

VARNOSTNI PROTOKOL ZA DELO V SLUŽBI

Naloge Službe za podporo Štabu Civilne zaščite RS so opredeljene v Uredbi o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in pomoč, vendar so bile po besedah vodje službe prilagojene trenutnim razmeram ter zahtevam odzivanja na zajezitev širjenja covid-19. Na novi lokaciji na Igu so bile izpolnjene vse zahteve varnostnega protokola za delo službe, ki predvideva delo v treh conah, in sicer v modri, rdeči in zeleni. Modra in zelena cona sta namenjeni samo pripadnikom službe. V modri coni je delo organizirano na več delovnih mestih oziroma po področjih, in sicer tako, da so delovna med seboj oddaljena najmanj dva metra. Prav tako je na vsakem mestu dezinfekcijsko sredstvo, izvajata se redno čiščenje in razkuževanje delovnih površin ter sredstev najmanj dvakrat na dan, obvezno pa po koncu vsake dnevne izmene. Za večjo varnost skrbijo tudi z odpiranjem vrat in oken ter rednim prezračevanjem delovnih prostorov. Služba uporablja za svoje delovanje mobilne in stacionarne telefone, sredstva zvez, splet, videokonferenčne naprave ter druge sodobne informacijske rešitve. Z izmenskim delom po tri dni po sistemu 12-urnega dežurstva od 7. do 19. ure pa v službi zagotavljajo stalno dežurstvo in glede na razpored tudi počitek posamezne izmene.

V ORGANIZACIJI SLUŽBE ZAJELI VSA ŠTIRI GLAVNA DELOVNA PODROČJA

Služba je organizirana tako, da so v njej zajeta štiri glavna področja, in sicer načrtovanje, operacije, logistika in finance oziroma administracija. V službi delajo predstavniki Uprave RS za zaščito in reševanje s teh področij, hkrati s tem pa so na sedežu uprave oblikovali še delovne skupine, ki opravljajo naloge s področij, kot so pregledovanje ponudb zaščitne opreme, urejanje zadev v povezavi z donacijami, zbiranje podatkov o nastanitvenih zmogljivostih za morebitno nastanitev obolelih za covidom-19, zdravstvenega osebja, policistov, vojakov in drugih oseb, ki bodo sprejete v karanteno, ter oseb, ki bodo po končanem zdravljenju odpuščene iz bolnišnic.

◀ **V prostorih službe
poteka delo na več
delovnih mestih,
med katerimi
je zagotovljena
varnostna razdalja.**

**Na državni, regijski
in občinski ravni
vsak dan sodeluje
od 1000 do 6350
pripadnikov sil
za zaščito, reševanje
in pomoč. Število
vključenih je manjše
ob koncih tedna.**

Prav tako njihove naloge vključujejo mednarodne aktivnosti, vodenje evidence kontaktnih oseb za koordinacijo odzivanja in prostovoljcev, ki se želijo vključiti v aktivnosti civilne zaščite, pregled izvajanja pomoči ranljivim skupinam po občinah, izvajanje psihološke podpore, prevoze opreme iz tujine, informacijsko varnost in solidarnostni sklad. Kranjc je razložil, da zaposleni v Službi za podporo Štabu Civilne zaščite RS na Igu in na sedežu Uprave RS za zaščito in reševanje v Ljubljani, ki pokrivajo vsa ta področja,

medsebojno sodelujejo, kar jim omogočata vzpostavljena računalniška podpora pri delu in skupni informacijski sistem. Glavna naloga službe je strokovna in administrativna podpora Štabu Civilne zaščite RS, poveljniku Civilne zaščite ter Upravi RS za zaščito in reševanje. Služba je tudi nenehno v stiku in neposredno povezana z vsemi pomembnimi udeleženci v odzivanju na koronavirus na državni ravni. Sem spadajo vsa ministrstva in drugi državni organi, zlasti pa Ministrstvo za zdravje in Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Nacionalni inštitut za javno zdravje, Generalna policijska uprava, Uprava RS za zaščito in reševanje, Center za obveščanje RS, Nacionalni center za krizno upravljanje, Slovenska vojska, Rdeči križ Slovenije, Karitas, Državni logistični center Roje ter drugi. Služba je povezana tudi s pomembnejšimi udeleženci na regionalni ravni, kar zagotavljajo regijski poveljniki Civilne zaščite z regijskimi štabi in s pomočjo 13 izpostav Uprave RS za zaščito in reševanje po vsej Sloveniji. Kranjc je v dosedanjem delu službe izpostavil dobro sodelovanje z Ministrstvom za zdravje, ki skrbi za pripravo razdelilnikov zaščitne opreme bolnišnicam, zdravstvenim domovom in drugim zdravstvenim ustanovam ter tudi domovom za ostarele. Ob tem je dodal, da v zadnjem času več sodelujejo tudi z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ki skrbi za pripravo razdelilnikov za zaščitno opremo za ustanove s področja socialnega varstva. Stalno in izredno aktivno je po njegovih besedah sodelovanje z Državnim logističnim centrom Roje, ki je trenutno središče vsega dogajanja, povezanega s sprejemom in razdelitvijo zaščitne opreme. Po njegovi oceni si tudi sodelavci, ki opravljajo naloge v logističnem centru v Rojah, zaslužijo priznanje za do zdaj opravljeno delo.

SPREMLJANJE UKREPOV IN URESNIČEVANJE NA TERENU

V Službi za podporo Štabu Civilne zaščite RS spremljajo sprejete ukrepe na državni ravni in njihovo uresničevanje na terenu. Zelo pomembno je odlično sodelovanje z regijskimi poveljniki Civilne zaščite in zaposlenimi na regijskih

izpostavah Uprave RS za zaščito in reševanje, ki imajo pregled nad stanjem po posameznih regijah ter občinah. Ti redno izvajajo aktivnosti razdeljevanja zaščitne opreme in pomoči, usklajujejo pomoč ter oskrbo na domu ranljivih oseb in sproti obveščajo občane. Z zaposlenimi na izpostavah poteka stalna komunikacija, s katero obravnavajo številna odprta vprašanja in skupaj iščejo možnosti za reševanje posameznih primerov. Izpostave vsak dan poročajo službi, s čimer opozarjajo na pomembne izzive, na katere se poskušajo sproti odzivati. V službi vsak dan usklajujejo zagotovitev zaščitne opreme tudi za druge uporabnike, kot so ministrstva, državni organi, upravljalci kritične infrastrukture in drugi. Posebno skrb pa po Kranjčevih ocenah predstavljajo gasilske enote širšega pomena. V službi vsak dan zagotavljajo obveščanje in posredovanje pojasnil, odgovarjajo na različna vprašanja po telefonu in na elektronska sporočila, ki jih sprejemajo na naslovu podpora@urszr.si. Učinkovit je tudi klicni

center s šestimi do desetiimi operaterji, študenti višjih letnikov medicine in psihiatrom specializantom. Njihovo delo podpirajo še zdravnica infektologinja in predstavniki Civilne zaščite, Ministrstva za zunanje zadeve, Urada za komuniciranje in Nacionalnega inštituta za javno zdravje. Občani lahko dobijo odgovore na vprašanja s področja zaščite in reševanja na telefonski številki

**Z delom službe
sta se ob obisku
na Igu seznanila
tudi predsednik Pahor
in minister Tonin.** ✓

080 1404, s čimer je Služba za podporo Štabu Civilne zaščite RS bistveno razbremenjena. Kranjc je razložil, da je bilo najtežje v prvih dneh delovanja, ko je bilo veliko telefonskih klicev in kar do 300 elektronskih sporočil. Težko je bilo tudi, ko je bilo treba ljudem razlagati, da je zaščitne opreme dovolj le za potrebe zdravstva in domove za ostarele. Služba za podporo vsak dan do 19. ure pripravi tudi poročilo, v katerem so zajete trenutne razmere in predstavljeni izvedene aktivnosti, delovanje sil za zaščito, reševanje in pomoč, pregled izdane opreme, glavni poudarki o izvedenih aktivnostih izpostav in občin ter na koncu naštetih najpomembnejši izzivi. Dnevno poročilo prejmejo odgovorni na Ministrstvu za obrambo in Upravi RS za zaščito in reševanje, izvlečka pa dobijo tudi Nacionalni center za krizno upravljanje in Center za obveščanje Republike Slovenije. Služba je prav tako odgovorna za vodenje delovodnika o odločitvah poveljnika Civilne zaščite, prejeto in poslano pošto, obvestila ter druge pomembnejše dogodke.

PRI PRIPADNIKIH NA JUŽNI MEJI

V

sredo, 15. aprila, so predsednik Republike Slovenije in vrhovni poveljnik obrambnih sil Borut Pahor, minister za obrambo mag. Matej Tonin in minister za notranje zadeve Aleš Hojs v Črnomlju obiskali vojake Slovenske vojske in se neposredno seznanili z njihovim delom v podporo Policiji pri varovanju državne meje Republike Slovenije. Spregovorili so tudi o argumentih glede aktivacije člena 37. a Zakona o obrambi, ki vелеva, da lahko Državni zbor RS ob posebnih varnostnih razmerah vojski podeli izjemna policijska pooblastila.

Po ogledu začasnih namestitvenih objektov za pripadnike Slovenske vojske v Črnomlju so predsednik, obrambni minister, minister za notranje zadeve, načelnik Generalštaba SV in v. d. generalnega direktorja Policije obiskali še mejno kontrolno točko v vasi Breg pri Sinjem Vrhu ob reki Kolpi, kjer so si ogledali predstavitev skupnih patrulj Policije in Slovenske vojske pri varovanju južne meje. Predsednik Pahor je po koncu obiska poudaril, da je pomemben vzrok obiska tudi utemeljitev razlogov za podelitev dodatnih pooblastil Slovenski vojski za pomoč Policiji pri varovanju slovenske južne meje, kar je vlada predlagala državnemu zboru. »Živimo v času, ko je mogoče v prihodnjih mesecih pričakovati poslabšanje gospodarskih in socialnih razmer, kar bo po pričakovanjih povečalo nezakonite prehode državne meje in ustvarilo še težje razmere za ohranjanje državne varnosti,« je povedal predsednik. Ob tem je dodal, da ni treba čakati na poslabšanje razmer za sprejem in aktivacijo omenjenega člena. Pomoč Slovenske vojske Policiji je po njegovih ocenah nujna. Za takšno odločitev je predsednik dobil potrditev tudi pri lokalni skupnosti, Policiji in Slovenski vojski.

BESEDILO Petra Miklaužič
FOTO Bruno Toič

Za aktivacijo člena 37. a Zakona o obrambi se je zavzel tudi obrambni minister Tonin. Izpostavil je, da je Slovenska vojska na južni meji med prebivalci dobro sprejeta in da skupaj s Policijo učinkovito varuje našo južno mejo. Tonin je povedal, da je Policija prosila za dodatno pomoč pri varovanju meje, na katero so se na obrambnem ministrstvu odzvali. »Slovenska vojska je pripravljena pomagati, še posebej bo to pomembno v prihodnjem času, ko bo zaradi ugodnega vremena pritisk

migrantov na našo južno mejo vse večji,« je pojasnil minister za obrambo in dopolnil, da moramo biti na to dobro pripravljeni. Trenutna situacija glede koronavirusa je po njegovih besedah pokazala, da je delitev bremen učinkovit način za reševanje težav. Če bo ta člen aktiviran, bo vojska pomagala Policiji, pri čemer bi lahko na južno mejo napotila do 500 vojakov.

Minister za notranje zadeve Hojs je pojasnil, da se je potreba za aktivacijo člena 37. a pojavila zaradi potreb Policije. Slovenska vojska se je na željo Policije odzvala in začela uresničevati postopke za aktivacijo tega člena. Ob tej priložnosti se je minister zahvalil predsedniku in obrambnemu ministru za vso podporo. V prvih treh mesecih letos je število nezakonitih prehodov meje večje, kot je bilo v enakem obdobju lani. V prihodnjih mesecih in po umiritvi razmer v povezavi z epidemijo koronavirusa pa lahko pričakujemo povečanje nezakonitih prehodov meje in delovanja tihotapskih družb. Aktivacija tega člena je po Hojsovih besedah nujna, prav tako ni ovir pri sodelovanju Slovenske vojske in Policije za zaščito meje.

PSIHOLOŠKI VIDIKI PANDEMIJE

BESEDILO VU XII. r. Monika Polda in
VU XIII. r. mag. Nataša Troha
FOTO Bruno Toič

R

azmer v zadnjih tednih večina svetovnega prebivalstva še nikoli ni doživela. Pandemija covid-19

je zamajala delovanje sodobnega sveta in naš način življenja. Verjetno se vsi lahko strinjamo, da je povzročila pravo kompleksno krizo.

PANDEMIJA KOT KOMPLEKSNA KRIZA

Kriza je resna grožnja za temeljne vrednote in družbene norme. Zanj so značilni časovni pritisk in negotove okoliščine, ki zahtevajo hitro odločanje in ukrepe, ki odstopajo od običajnih in predpisanih institucionalnih poti ter zahtevajo uporabo mehanizmov kriznega upravljanja. Za kompleksne krize je značilno, da ogrožajo temeljne družbene vrednote, norme in cilje, zahtevajo hitro odločanje, vplivajo na prebivalstvo, ogrožajo človeška življenja, povzročajo škodo, ogrožajo suverenost, demokratičnost in pravno ureditev države ter ekonomsko blaginjo.

POSEBNOSTI PANDEMIJE COVIDA-19

Trenutne razmere so negotove. Konec krize je nepredvidljiv, neznan je obseg njenega vpliva na zdravje in življenje prebivalstva, sovražnik je neviden, prav tako ne moremo biti povsem prepričani, da so ukrepi učinkoviti. Bistveno se spreminja tudi naš način življenja in omejevanje je svoboda gibanja. Za najboljši način omejitve virusa velja izključitev prvinkega odziva človeka na krizne razmere, kot sta prepoved fizične bližine (dotik, objem) in omejitev socialnih stikov.

Prav tako je zožen nabor drugih strategij obvladovanja stresa, saj nekaterih ne moremo oziroma ne smemo več aktivno izvajati. Ta kriza je posebna tudi zaradi vloge medijev in družbenih omrežij, ki z različnimi in pogosto nasprotujočimi si sporočili ustvarjajo zmedo ter otežujejo razumevanje. Vseskozi imamo neomejen dostop do različnih informacij, nimamo pa učinkovitih meril za ločevanje slabih od dobrih. Zaradi strahu in negotovosti iščemo kratke, vendar celovite, jasne in verodostojne informacije ter napotke. Če tega ni, bomo pojasnili iskali drugod, zlasti pri nepreverjenih virih, ali pa si jih bomo izmislili sami. Dojemljivejši smo namreč za propagando in lažne informacije. Cenzuriranje nekaterih vsebin in dvom o verodostojnosti uradnih obvestil, ki se ne skladajo z izjavami očitidcev, zmanjšujeta zaupanje v avtoritete. Odnos z odločevalci lahko še dodatno zaostrita zaznana nesorazmernost in krivičnost ukrepov, na primer »skupinska kazen« zaradi »neposlušnih«. Posledično pa med ljudmi prihaja do vzpostavitve notranjega nadzora, »poslušni« s prijavljanjem kršitev in neformalnim sankcioniranjem postajajo podaljšana roka oblasti, s čimer pa narašča nevarnost konfliktov ter sovražnosti.

Virus morda niti ni največje zlo. Vsekakor ga je treba jemati resno in upoštevati priporočila, vendar ne smemo zanemariti posledic pandemije, ki se bodo pokazale šele čez nekaj časa in bodo vplivale predvsem na gmotni položaj ljudi in s tem povezane težave ter izhajajoče duševne stiske. Za marsikoga je

ta izkušnja ogrožujoča zaradi morebitnih sprememb, kot so izguba običajnih stikov, aktivnosti, zaposlitve, dohodka, občutka koristnosti in smisla. Zato predstavlja vir stresa. Upamo si trditi, da v teh razmerah vsi ljudje doživljamo stresne odzive. Čeprav so neprijetni, so povsem normalni. Njihov cilj je doseči prilagoditev na spremenjene razmere oziroma ponovno vzpostaviti ravnovesje. Kažejo se v fiziologiji, čustvovanju, kogniciji in motivaciji ter vedenju.

STRES OZIROMA PSIHIČNA KRIZA?

Stresna reakcija je stalna spremljevalka našega življenja. Z izkušnjami se jo naučimo obvladovati z različnimi strategijami. Te so lahko bolj ali manj uspešne, nekatere so lahko tudi škodljive, kot so na primer zloraba alkohola, drog, prekomerno kajenje, agresivni odzivi itn. Nekatere situacije se po svojih značilnostih razlikujejo od vsakodnevnih. So nenadne, redke in vznemirjajoče za večino ljudi, vključujejo grožnjo izgube ali izgubo. Pri tem gre lahko za izgubo osebe, predmeta, aktivnosti ali vrednote. Ljudem se zdi, da jih z običajnimi strategijami ne zmorejo obvladati, nimajo občutka nadzora nad razmerami in svojim življenjem. Prizadenejo lahko posameznika, skupino, organizacijo ali celotno

skupnost. Takšne situacije imenujemo krizne situacije, pri ljudeh pa lahko ustvarijo stanje psihične krize. Pogoste so ob katastrofah, zlasti ob naravnih nesrečah, terorističnih napadih, prometnih nesrečah, požarih, tehnoloških nesrečah in v oboroženih spopadih. Je trenutna situacija krizna? Po opredelitvi ima vse njene lastnosti, z izjemo tega, da ni nenadna in še traja. Torej je specifična. Ali ta situacija vključuje krizne dogodke? Prav gotovo jih, ljudje pa jih doživljajo različno.

Psihična kriza je podobna stresni reakciji, razlika pa je v tem, da so pri ljudeh v stanju psihične krize čustveni odzivi zelo močni in preplavljajo razumsko funkcioniranje oziroma kognicijo, porušeno je razmerje med čustvi in kognicijo. Pri večini se zgodi preklap iz običajnega delovanja, pri katerem prevladujejo kognitivni procesi in ni veliko intenzivnih čustev, v način »nevarno«, ko pobudo prevzamejo evolutijsko starejši deli možganov. Logično in racionalno razmišljanje, spominske funkcije in ustvarjalnost so začasno okrnjeni na račun samoohranitvenih mehanizmov. Med čustvenimi odzivi prevladujejo občutki nemoči, zaskrbljenosti, strahu, žalosti, tesnobe in ranljivosti. Vedenje lahko postane dezorganizirano, pogoste so težave s spanjem, nemirnostjo, lahko

MOŽNI VIRI STRESA

netipično vojaško delo: neaktivnost, čakanje, negotovost poteka dogodkov

pomanjkanje prostora zase

strah pred prihodnostjo

občutek nemoči in nekoristnosti

nesorazmerna obremenjenost tistih, ki še hodijo v službo

pretirano obiskovanje spleta in ukvarjanje s pandemijo, preigravanje scenarijev, teorij zarote, širjenje nestrpnosti ali podleganje paniki

skrb za svoje zdravje ali zdravje svojcev

negotovost ali nezadovoljstvo zaradi spreminjajočih se navodil in zaostrovanja ukrepov

nastopi tudi apatičnost. Stanje psihične krize ima običajno omejeno trajanje od štiri do šest tednov in se lahko razreši z vrnitvijo na raven funkcioniranja pred krizo, ko se izboljša razvoj novih veščin, znanja, doživljanje smisla, prevrednotenje, lahko pa se vse to tudi poslabša.

DOŽIVLJANJE LJUDI V KRIZNIH RAZMERAH

Agencija Ipsos je konec februarja 2020 izvedla mnenjsko raziskavo o zaznavah posledic in odzivih na pandemijo koronavirusa. V reprezentativnih vzorcih odraslih v starosti do 74 let iz Kanade, ZDA, Avstralije, Francije, Nemčije, Italije, Japonske, Rusije, Vietnama in Združenega kraljestva je bilo zajetih približno tisoč oseb iz vsake države. Rezultati kažejo, da je v povprečju zaskrbljenost glede finančnih posledic in varnosti zaposlitve večja od strahu pred okužbo, z izjemo starejših anketirancev. Približno četrtina vprašanih verjame, da se bo med obolenimi znašel tudi kdo izmed bližnjih. Večina jih je prepričanih, da bo virus sčasoma dosegel tudi njihovo državo, in vsaj teoretično podpirajo zapiranje mest. Najmanj podpore je ta ukrep dobil med Italijani in Nemci, največ pa pri Vietnamcih, kar pa še ne pomeni, da so se tudi pripravljeni podrediti takim ukrepom. Med prevladujočimi odzivi prevladujejo izogibalna vedenja in kopičenje zalog. Ugotovljeno je, da so ljudje med psihično krizo zelo dojemljivi za psihološke krizne intervencije (Arambašič, 2000). To pomeni, da lahko psihologi z ustreznimi tehnikami pomagajo posameznikom pri razbremenjevanju in predelavi trenutne izkušnje. Pomembna je tudi podpora socialne mreže, torej tistih ljudi, ki so nam blizu in jim lahko zaupamo ter se z njimi pogovorimo. Čeprav moramo živeti narazen, se lahko povežemo z uporabo sodobne informacijske tehnologije, vendar ta na daljši rok ne more nadomestiti človeške bližine. Psihična kriza ni znamenje duševne motnje in jo lahko doživi vsakdo izmed nas v nekih svojvrstnih razmerah, tudi tisti posamezniki, ki so sicer zelo odporni in vzdržljivi v stresnih razmerah.

PANDEMIJA COVIDA-19 IN VOJSKA

Obrambno-varnostni sistem, katerega del je tudi vojska, je imunski sistem države. Pozoren je na morebitne vdore

tujih, sovražnih dejavnikov na svoje ozemlje, vojska pa je izurjena in pripravljena, da v takih primerih ukrepa. Pandemija je tujek, ki se ne ozira na meje. Je neviden sovražnik, ki ga razkrijejo šele elektronski mikroskop in morda učinki. V scenarijih vojaških usposabljanj in vaj so preigravanja, v katerih ima glavno vlogo nalezljiva bolezen, redka. Zato smo na to manj pripravljeni, razen Vojaške zdravstvene enote in enot za jedrsko, radiološko, kemično in biološko obrambo. To lahko vsaj na začetku povzroči zmedo in dodatno negotovost, nekoordinirano vodenje ter veliko nepotrebnega dela zaradi hitro spreminjajočih se navodil. Tudi ukrepi za zajezitev epidemije, kot je samoizolacija ali delo od doma, zahtevajo za vojaški profil netipično vedenje. Ljudje, izrazito usmerjeni v delovanje, akcijo in reševanje problemov, morajo reševati državo tako, da so doma, bolj ali manj neaktivni, v stanju pripravljenosti, medtem ko so vodstveni kader in nekatere specifične enote prekomerno obremenjeni.

Kljub temu lahko pričakujemo, da bodo pripadniki SV v povprečju bolj vzdržljivi in odporni na stres. Izkušnje s kriznimi dogodki in sodelovanje v mednarodnih operacijah in na misijah lahko pripomorejo k razvoju učinkovitih strategij obvladovanja takšnih dogodkov, zaradi česar je verjetnost psihične krize pri njih manjša. Seveda ne smemo zanemariti vpliva družinskega življenja, ki s svojimi posebnostmi ustvarja subjektivno različna doživljanja. Vojaki, ki so sicer precej odsotni od doma, so zdaj veliko z družinami. Morebitna nesoglasja se bodo zelo verjetno poudarila. Tako v partnerskih odnosih kot v odnosih z otroki je lahko več napetosti, razdražljivosti zaradi pomanjkanja prostora zase in omejenih možnosti umika. Pri pripadnikih, ki podaljšujejo delo v mednarodnih operacijah in na misijah, pa lahko prav velika oddaljenost od bližnjih predstavlja vir skrbi in občutke nemoči ob morebitnih tiskah domačih.

IZZIVI IN PRILOŽNOSTI

V članku sva želeli predvsem opozoriti na mogoče neprijetne odzive in doživljanja, kar pa še ne pomeni, da v tej kompleksni krizi vsi doživljamo psihične krize in težje stiske. Seveda ne moremo predvideti, kdaj in s kakšnimi posledicami se bo vse skupaj končalo. S podaljševanjem

zaostrenih razmer namreč naraščata tudi verjetnost in pogostost stisk. Večina ljudi brez večjih težav obvladuje pandemske razmere. Pri manjšini, zlasti pri bolj ranljivih skupinah, pa se lahko pojavijo čustveni in drugi zapleti. V takih primerih je smiselno poiskati strokovno pomoč.

Psihična kriza nima nujno le negativnih učinkov. Predstavlja razpotje, točko odločitve, pri čemer lahko krenemo tudi v drugo smer, v razvijanje drugačnih načinov delovanja, urjenje novih ali utrjevanje razvijajočih se veščin ter spretnosti, v krepitev solidarnosti in povezanosti z bližnjimi ter skupnostjo, v zavedanje soodvisnosti, v krepitev občutka lastne vrednosti in samozavedanja ob uspešnem spoprijemanju z izzivi. Krize lahko iz nas privabijo pozitivne lastnosti, za katere nismo niti vedeli, da jih imamo. Dajejo nam priložnost, da se povežemo in na nove, ustvarjalne načine razrešimo težave, v katerih smo se znašli. So tudi čas, ko naredimo obračun. Morda ugotovimo, kaj nam ne služi več in kaj nam resnično pomaga. Odkrijemo lahko, kako pomembne so

drobne stvari, ki jih v normalnih razmerah jemljemo za samoumevne, kot so kava s prijatelji, svoboda gibanja in gora, zdravje, sprehodi v naravo, bližina dragih ljudi, dotik in druge.

Če je le mogoče, je priporočljivo, da si te dni ne zastavljamo preveč velikopoteznih načrtov, da se izognemo pastem »hiperproduktivnosti«. Če moramo biti v službi, delamo od doma ali pa smo obnem še »rezervni učitelji«, bo obveznosti že tako preveč. Pomembno je, da jih uravnotežimo tudi s skrbjo zase. Če pa teh zadolžitev ni veliko, izkoristimo dano priložnost »zapovedanega počitka« in si nabere moči ter energije za nove izzive, ki pridejo, ko se bodo razmere v svetu spet normalizirale.

VIRI:

- Vuga Beršnak, J., Ferlin, A. (2018). Priprave in odziv na kompleksno krizo: Delovanje teles kriznega upravljanja in vodenja pred, med in po krizi. Ljubljana: MO.
- Arambašič, L. (ed.). (2000). Psihološke krizne intervencije. Zagreb: Društvo za psihološko pomoč.
- NATO Joint Medical Committee (2008). Psychosocial care for people affected by disasters and major incidents. Non-binding guidance.
- Raphael, B., Newman, L. (2000). Disaster mental health response handbook, Sidney: NSW Health.
- Coronavirus: opinion and reaction: top-line results from a multicounty poll Wave 3: https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2020-03/coronavirus-ipsos-wave3-report_1.pdf.

BRIGADIR GLAVAŠ NAČELNIK GENERALŠTABA SV

V

ponedeljek, 20. aprila, je dolžnost načelnika Generalštaba SV tudi simbolično prevzel brigadir Robert Glavaš, ki ga je Vlada RS na predlog obrambnega ministra na to dolžnost imenovala že v četrtek, 16. aprila. Novi načelnik je med svoje prednostne naloge uvrstil zlasti kadrovsko in materialno dopolnitev Slovenske vojske.

Ob predaji dolžnosti je minister za obrambo mag. Matej Tonin povedal, da je brigadir Glavaš vojak z dušo in srcem. V svoji dolgoletni vojaški karieri se je izkazal na številnih dolžnostih doma in v tujini. Minister Tonin je razložil, da se je v preteklem mesecu skupnega sodelovanja brigadir izkazal kot vesten in profesionalen vojak, ki razume ter ve, kaj Slovenska vojska potrebuje ter kakšne so možnosti in izzivi za doseganje vseh njenih ciljev v prihodnosti. Ob tem je omenil, da je pred Slovensko vojsko veliko izzivov. Nedvomno je eden izmed glavnih ta, da obrnejo negativne kadrovske trende, v kar bo treba vložiti veliko energije. Druga prednostna naloga je obrambni proračun. Slovenska vojska

BESEDILO Marko Pišlar
FOTO Bruno Toič

sicer po ministrovih besedah deluje na »domoljubni pogon«, česar pa dolgočasno ne bo več mogoče zagotavljati brez ustreznih finančnih sredstev, za kar bodo nujne spremembe. Od novega načelnika Generalštaba SV zato pričakuje, da bo Slovenska vojska predstavljala predloge, ki bodo uresničljivi in v korist vseh ljudi. Minister Tonin je pohvalil vlogo Slovenske vojske v spoprijemanju s krizo, ki jo je povzročil virus covid-19. Brigadirju Glavašu pa je ob koncu čestital za prevzem nove dolžnosti in mu zaželel veliko sreče.

Načelnik Generalštaba SV brigadir Robert Glavaš se je na začetku zahvalil ministru in predsedniku Vlade RS za izkazano zaupanje ob imenovanju.

Prepričan je, da bo s svojimi sodelavci kos vsem izzivom v prihodnosti. Med svoje prednostne naloge je uvrstil zlasti zagotavljanje zadostnih kadrovskih, materialnih in finančnih virov. Po njegovi oceni lahko samo tako ohranjamo Slovensko vojsko v dobri pripravljenosti, zlasti za podporo državnim organom pri varovanju državne meje in za vse druge naloge. Brigadir Glavaš je povedal, da se v Slovenski vojski zavedajo, da bodo v obdobju krize, ko prihaja do ohlajanja gospodarstva, tudi finančni viri omejeni. Ne glede na to pa bodo vsa prizadevanja zato usmerjali v druga, prav tako pomembna, področja, kot je pridobivanje vojaškega kadra. Med prednostnimi nalogami je izpostavil tudi strateške dokumente, saj bodo lahko samo na podlagi teh razvijali Slovensko vojsko skladno z doktrino Nata in EU, prav tako bo treba razmisliti o novih konceptih in strategijah. Brigadir Glavaš je poudaril, da od svojih sodelavcev pričakuje dobro sodelovanje, saj zaupa vanje. Ob koncu je spomnil še na visoko javnomnenjsko podporo, ki jo ima Slovenska vojska, v zadnji raziskavi javnega mnenja. »Računajte na nas tudi v prihodnosti,« je sklenil svoj nagovor načelnik Generalštaba SV brigadir Glavaš.

KO SE VRATA ODPREJO, SE SVET SPREMENI

BESEDILO Petra Miklaužič
FOTO Bruno Toič

Bistveni nalogi Šolskega padalskega oddelka, ki deluje v sestavi Letalske šole 15. polka vojaškega letalstva, sta organiziranje in izvajanje osnovnega ter nadaljevalnega padalskega šolanja pripadnikov iz enot Slovenske vojske. Oddelek visoko usposobljenih inštruktorjev vojaškega padalstva skrbi tudi za zastopanje Slovenske vojske na vojaških in civilnih padalskih tekmovanjih doma in v tujini, v protokolarni vlogi pa sodeluje na različnih državnih prireditvah. Z ekipo Revije Slovenska vojska smo se odpravili na športno letališče v Lesce na Gorenjskem, kjer smo spremljali redno mesečno usposabljanje pripadnikov Šolskega padalskega oddelka, katerega izkušeni inštruktorji so usposabljali pripadnike iz drugih enot Slovenske vojske.

KAKO PRIDOBITI PADALSKO LICENCO

Padalec inštruktor štabni vodnik Borut Erjavec je najprej pojasnil, kako lahko posamezniki pristopijo k padalskemu tečaju ter kakšni so pogoji in izzivi, s katerimi se spoprijemajo med urjenjem. »Pripadnik mora najprej sam pokazati voljo, saj gre za posebne okoliščine in v to ne smemo nikogar prisiliti,« je razložil in dodal, da morajo po prijavi na padalski tečaj kandidati najprej opraviti zdravniški pregled pri pooblaščenem zdravniku letalske medicine. To je pregled, ki ga opravljajo vsi kandidati za športne pilote, nujen pa je tudi elektrokardiogram srčne mišice. Posebnost je tudi ta, da za preverjanje sluha in vida veljajo strožje zahteve. Uspešno opravljenemu zdravniškemu pregledu sledi teoretični tečaj, ki traja teden dni. Tam kandidati pri šestih strokovnih predmetih spoznavajo teorijo. Za padalce obsega predmetnik še dva dodatna predmeta, in sicer izredni primeri v padalstvu ter tehnika skoka. »Temu pravimo padalska pošteevanka, ki jo mora padalec vedno obvladati,« je povedal izkušeni padalec SV štabni vodnik Erjavec.

NAJPREJ VADIJO V VETROVNIKU

Ko kandidati opravijo teoretični del, sledi praktično usposabljanje. Štabni vodnik Borut Erjavec je povedal, da sta pri praktičnem delu najpomembnejša učenje zlaganja padal in vaja skokov iz letala. Kandidati na prvi stopnji opravijo sedem skokov in tako pridobijo licenco A. Erjavec je razložil, da poznajo pet stopenj licenc, to je od A do D, in za vsako so predpisani dovoljena moč vetra, višina in način skoka. Pred prvim skokom se pojavi največ težav, zato za učinkovito pripravo na skok uporabljajo simulatorje. Inštruktorji padalstva s kandidati pred prvim skokom opravijo tako imenovani suhi trening v vetrovniku. »Vetrovnik je simulacija letenja v prostem

padu. Bodoči padalci v njem dobijo občutek, kako bo potekal skok, s čimer izgubijo strah pred letenjem,« je pojasnil izkušeni inštruktor padalstva Erjavec. Pripadniki Slovenske vojske za to koristijo vetrovnik v Nordijskem centru v Planici. Lani so ga prvič preizkusili in opazajo velik napredek. »Vsi, ki so vadili v vetrovniku, so bili pozneje pri skokih zelo uspešni. Naučili so se letenja v prostem padu, osnov premikanja ter obračanja,« je še razložil Erjavec in dodal, da so kandidati prišli na skok ne samo bolje pripravljeni, temveč tudi bolj sproščeni.

PRIPRAVE NA SKOK

Pred skokom je pomembna postavitve padalskega starta. »To pomeni, da določimo kraj, na katerem pripravimo opremo, padalci pa tam zlagajo svoja padala. To mesto omogoča sprostitev pred skokom,« je pojasnil Erjavec in dodal, da je psihološka priprava na skok zelo pomembna. Ob prihodu se kandidati najprej vpišejo na seznam prisotnosti in vsak izmed njih se mora jasno izraziti, da se tisti dan počuti dovolj dobro in je sposoben opraviti skok. Brez tega skoka ni mogoče izvesti. Nato oblikujejo skupine, določijo zaporedje skokov med padalci, temu pa sledi pregled opreme. Štabni vodnik Erjavec je povedal, da inštruktorji nadzorujejo zlaganje padala in preverijo, ali je oprema pravilno nameščena.

ŠOLSKA OPREMA PADALCA

Šolsko opremo padalca sestavljajo padalski nahrbtnik, čelada, očala, višino-mer in radijska postaja. Za skok so zaželeni visoki čevlji in oprijeta oblačila.

»Oblačila ne smejo biti ohlapna, saj bi lahko prekrila določen del opreme,« je pojasnil štabni vodnik Erjavec. V nahrbtniku so zloženi glavno padalo, rezervno padalo in padalski varnostni avtomat. Ta je del šolske opreme, ki jo uporabljajo kandidati za padalce, in se sproži, kadar se zgodi izredni dogodek. Razlogi, da se glavno padalo ne odpre, so lahko različni, pri čemer je najpomembnejša varnost kandidatov. Kadar se po skoku glavno padalo ne odpre, avtomat na določeni višini samodejno aktivira rezervno padalo, s čimer se v vsakem primeru zagotovi varen pristanek. K šolski padalski opremi spada tudi radijska postaja, s katero lahko inštruktor zagotovi enosmerno komunikacijo s padalcem. Pred skokom mora inštruktor preveriti, ali je zveza z radijsko postajo vzpostavljena, kandidati pa potrdijo, da ga slišijo. »Pomembno je, da lahko inštruktor med skokom z govorom usmerja in popravlja kandidata, kadar je to nujno,« je pojasnil štabni vodnik Erjavec. Nato se vkrcajo v letalo in z njim poletijo na določeno višino. V Šolskem padalskem oddelku uporabljajo padala tipa kril, ki so v zraku lažje vodljiva v primerjavi z okroglimi padali. S takšnimi padali je mogoče izvesti skupinski skok in padalski desant.

V SKOK NIKOGAR NE SILIJO

Prvi skok se izvaja z višine 1000 ali 1200 metrov. Kandidati ga izvedejo posamezno, skupinski skoki pa niso dovoljeni. Razlog za to je, da ima inštruktor boljši pregled nad padalci in večjo možnost za usmerjanje. Po četrtem ali petem skoku so že dovoljeni tudi skoki v dvoje. »Ko se odprejo vrata, se svet spremeni,« je povedal izkušeni padalski inštruktor Borut Erjavec. Za mnoge je takrat vse drugače, pojavi se adrenalin, ki ga niso vajeni, in zgodi se, da kandidati otrpnejo. »Zanimivo je opazovati, kako se nekateri odzovejo na odprta vrata. Nekdo se ob tem dobro počuti, drugi ne. Za skok se odloči vsak sam,« je pojasnil štabni vodnik Erjavec, ki je k skoku pripravil že veliko ljudi, precej pa jih je tudi brez skoka pripeljal na trdna tla. »To je odločitev posameznika, saj ni varno, da ko-gar koli prisilimo v skok, če na to ni pripravljen,« je povzel. Zato je pomembno, da se tečaja udeležijo le tisti, ki so se

✓ Priprava opreme in zlaganje padal

Polet z letalom na določeno višino za skok

Vkrcanje v letalo PC-6

za to sami odločili. Izjema so pripadniki iz specialnih enot Slovenske vojske, saj je to del njihovega obveznega usposabljanja.

NA DELOVNI DAN VPLIVAJO VREMENSKE RAZMERE

Inštruktorji Šolskega padalskega oddelka SV šolanje opravijo večkrat na leto. Veliko jih je tudi članov slovenske padalske reprezentance. Vsak izmed njih je vsaj enkrat dosegel naziv svetovnega prvaka. Tudi padalski inštruktor štabni vodnik Erjavec, ki je tudi član padalske reprezentance, je večkratni svetovni prvak, saj je v svoji padalski karieri opravil že več kot 18.000 skokov s padalom. Kot je povedal, je v padalski ekipi trenutno več moških kot žensk. »Precej nas je starejših, mlajši počasi prihajajo,« je poudaril Erjavec. Na njihov delovni dan vplivajo vremenske razmere in številne druge obveznosti, ki jih imajo kot pripadniki Slovenske vojske, od dežurstev in usposabljanj do izvajanja nalog v podporo Policiji pri varovanju državne meje. Kadar je vreme ugodno, poskušajo daljše časovno obdobje nameniti skokom in izvesti določen program. Skačejo z višine 4000 ali 4500 metrov, kar je najvišja višina, s katere je mogoče izvesti skok brez opreme z dodatnim kisikom. Največja dovoljena moč vetra za najbolj izkušene padalce z licenco D je do 12 metrov na sekundo. Po koncu aktivnosti svoje skoke zmeraj analizirajo, potem pa se vrnejo na svoje delovno mesto. Poklic padalca velja za nevarnega, zato je še posebej pomembno, da je padalec visoko usposobljen in v dobri psiho-fizični kondiciji. Štabni vodnik Erjavec je do zdaj v svoji karieri kar trinajstkrat uporabil rezervno padalo. Na vprašanje, kakšen je občutek, kadar mora uporabiti rezervno padalo, pa je odgovoril, da o tem ne razmišlja, temveč se odziva, kot je prav. O tem, kdaj bo končal svojo kariero, razmišlja tako: »Skakati bom prenehal, ko bom prvič pomislil, da se mi ne more zgoditi nič.«

POTRES JE NENADEN IN NEPREDVIDLJIV

BESEDILO Petra Miklaužič
FOTO Tomislav Brandt/Hrvatski vojnik

V nedeljo, 22. marca, je veliko prebivalcev na območju jugovzhodne Slovenije in širše zgodaj zjutraj zbudila nekoliko drugačna budilka. Ob 6.24 so se približno sedem kilometrov severno od Zagreba zatresla tla. Potres, ki so mu pozneje sledili številni popotresni sunki, so najmočnejše občutili prebivalci hrvaške prestolnice, kjer je povzročil veliko gmotne škode. V Sloveniji večje škode na srečo ni bilo, je pa potres še dodatno prestrašil prebivalce, ki v trenutnih razmerah trpijo zaradi posledic ukrepov za preprečevanje širitve okužbe s koronavirusom. Prizadetim prebivalcem iz Zagreba je takoj začela pomagati tudi Slovenija, saj je slovenska vlada sprejela odločitev, da se Hrvaški na podlagi prošnje čez mehanizem Evropske unije na področju civilne zaščite pošlje materialna pomoč v obliki sredstev za začasno namestitve. Slovenija je tako še isti dan iz državnega logističnega centra v Rojah na Hrvaško odposlala materialno pomoč, in sicer deset opremljenih zimskih šotorov za do 80 oseb s po 60 posteljami in spalnimi vrečami ter 20 ogrevalnimi napravami.

POTRESA NI MOGOČE NAPOVEDATI, LAHKO PA SE NANJ PRIPRAVIMO

Občasno se lahko navidezno trdna tla pod nogami zamajejo. Sunkovito nihanje površja, ki nastane zaradi premikanja zemeljskih plošč, imenujemo potres. Povzroči lahko rušenje zgradb, lomljenje cest ter gmotno škodo. Intenzivnost potresov označujemo z njegovo magnitudo. Magnituda je številčna mera, ki jo izračunamo iz instrumentalnega zapisa nihanja tal. Vpeljal jo je Charles Francis Richter, po katerem je poimenovana Richterjeva potresna lestvica. Potresi večinoma nastanejo kot posledica prelomov in premikov kamnin vzdolž preloma. Tako imenovani tektonski potresi so največ, kar 90 odstotkov vseh potresov. Potresi lahko nastanejo tudi zaradi premikov magme v ognjiščih pod površino. To so magmatski in vulkanski potresi, katerih delež znaša sedem odstotkov vseh potresov. Potresi lahko nastanejo tudi zaradi udorov in podorov. To so udorni potresi, katerih delež je 2,9 odstotka vseh potresov. Potres je lahko tudi posledica človekovih

◀ **Potres bi prizadel tudi Ljubljano.**
(Foto: Bruno Toič)

◀◀ **Pri odpravljanju posledic potresa v Zagrebu je pomagala tudi vojska.**

aktivnosti, kot so razstreljevanja, jedrski poskusi, rudarska dejavnost, črpanje vode, vtiskanje plina ali tekočine v zemljino notranjost. To so umetni potresi, katerih delež je 0,1 odstotka vseh potresov. Lahko pa nastanejo tudi zaradi padca meteoritov, kar je redek pojav. Potres je eden izmed naravnih pojavov, ki ga ni mogoče napovedati. Kljub visoko razviti znanosti, s katero strokovnjaki preučujejo naravne nesreče, nimamo orodij, s katerimi bi lahko določili kraj, velikost in čas nastanka potresa. Čeprav bi si iz praktičnih razlogov želeli, da bi ga lahko napovedali, bi lahko povzročila vsaka še tako majhna napaka pri napovedi zelo slabe, celo katastrofalne, posledice. Potres se zgodi nenadoma in nepredvidljivo, zato ta naravni pojav spremlja visoka stopnja presenečenja in negotovosti. Kljub dejstvu, da potresa ne moremo nadzorovati, ga lahko dobro merimo in se nanj ustrezno pripravimo.

SLOVENIJA LEŽI NA POTRESNO NEVARNEM OBMOČJU

Preučevanje potresov strokovnjakom omogoča razvijanje postopkov, s katerimi lahko določijo območja, ki so potresno bolj ogrožena. To pomeni, da lahko ocenimo, na katerih območjih se bodo potresi pogostejše pojavljali, predvidimo njihovo magnitudo ter ocenimo obseg

škode, ki bi jo potres na neki lokaciji lahko povzročil. Slovenija je država s srednjo potresno ogroženostjo, saj leži na potresno precej nevarnem območju. Pas večje potresne nevarnosti poteka po osrednjem delu Slovenije od severozahoda proti jugovzhodu države. Z oddaljevanjem od tega pasu proti severovzhodu in jugozahodu se potresna nevarnost vidno zmanjšuje. Čeprav potresi pri nas ne dosegajo visokih magnitud po Richtermani lestvici, pa so lahko njihovi učinki precej neugodni zaradi razmeroma plitvih žarišč. Žariščna globina je pomemben dejavnik, ki močno vpliva na velikost učinkov potresa, saj bo imel enako močan potres z globljim žariščem sorazmerno manjše učinke na površju. Globine potresnih žarišč so na območju Slovenije omejene z debelino seizmično aktivne plasti v skorji. Najnižja globina potresnih žarišč v Sloveniji je približno 30 kilometrov,

šibki potresi nastajajo tudi na manjših globinah zelo blizu površja, žarišča močnejših potresov pa nastajajo na globini od pet do 15 kilometrov.

TLA V SLOVENIJI SO SE ŽE VEČKRAT ZATRESLA

V preteklosti so se slovenska tla zaradi potresov že velikokrat zatresla, tako so strokovnjaki na podlagi pridobljenih podatkov opredelili tri območja z največjo potresno nevarnostjo. To so območje zahodne Slovenije, območje Ljubljane in okolice ter območje Brežic, kjer k potresni ogroženosti prispevajo tudi potresi na hrvaški strani meje in močnejši potresi severno od Zagreba. Vsako leto nastane na območju Slovenije več sto šibkih potresov, izmed katerih skoraj noben ni predhodnik močnejšega potresa. Čeprav je lahko šibek potres predhodnik močnejšega, pa nastanek šibkega potresa še ne napoveduje močnejšega. Kljub relativno velikemu številu šibkih potresov na območju Slovenije je bilo samo nekaj močnejših potresov v zadnjih sto letih, ki so povzročili večjo gmotno škodo. Na območju zahodne Slovenije so se tla v preteklosti najmočnejše tresla. Leta 1511 je na tem območju nastal do zdaj največji potres z žariščem na slovenskih tleh, potres leta 1998 v Zgornjem Posočju pa je bil eden izmed dveh največjih potresov 20. stoletja z žariščem na ozemlju naše države.

ZEMLJEVIDI O POTRESNI OGROŽENOSTI

Strokovnjaki za seizmologijo so razvili postopke, s katerimi lahko določimo območja, na katerih se lahko pojavi potres. Ocenijo lahko največjo magnitudo, ki jo z določeno verjetnostjo pričakujemo, in obseg škode, ki bi jo potres na neki lokaciji lahko povzročil. V Sloveniji in večini drugih držav se opiramo predvsem na ocenjevanje potresne nevarnosti, ki je podlaga za potresno odporno gradnjo stavb. Potresna nevarnost se oceni s podatki o preteklih potresih in geoloških značilnostih ozemlja. Na teh temeljih so nastali zemljevidi o potresni nevarnosti, iz katerih je razvidno, da leži vsa Slovenija na potresno nevarnem območju, nekateri predeli naše države pa so bolj potresno izpostavljeni kot drugi. Takšni

zemljevidi nam povedo, kako močne potrese in kakšne učinke lahko pričakujemo na nekem območju države.

PRIPOROČILA ZA UKREPANJE OB POTRESU

Na Upravi RS za zaščito in reševanje so pripravili priporočila in navodila za prebivalce, kako se lahko čim bolj pripravimo, če se zgodi potres. Vključujejo tudi informacije o tem, kako ravnati pred potresom in med njim ter preprečiti hujše posledice po njem. Najprej je pomembno, da smo dobro poučeni o potresni nevarnosti na domačih tleh in o tem, kako lahko ob potresu zavarujemo sebe, svoje bližnje in imetje. Doma, v šoli in službi moramo prepoznati ter vnaprej določiti varna mesta, ki jih lahko ob nevarnosti hitro in varno dosežemo. Varna mesta so na primer pod trdnimi mizami in med podboji vrat, če so ta v nosilni steni. Izogibati se moramo zunanjim in predelnim stenam, dimnikom iz opek, večjim steklenim površinam, velikim omaram ter mestom, od koder lahko padejo stropna razsvetljava ali težki predmeti. Na prostem se je treba izogibati stavbam, zidovom, drevesom, električni napeljavi, ulični razsvetljavi, prometni signalizaciji, daljnovodom, nadvozom, podvozom, mostovom, predorom, rečni brežini, morski obali, predelom pod klifi in strmim pobočjem s previsnimi stenami. Doma lahko poskrbimo za večjo potresno varnost tako, da omare pritrdimo na steno, težje lomljive predmete postavimo na police nižje, nad ležišča pa ne obešamo slik in ogledal. Pomembno je tudi, da v bližino vrat in izhodov ne postavljamo omar ali škatel. Ob potresu je priporočljivo, da ostanemo čim bolj mirni in si nemudoma poiščemo varno zatočišče. Nikakor ne smemo teči iz stavbe ali uporabljati dvigal in stopnic ter skakati skozi okna.

VPRAŠALNIK O POTRESU LAHKO IZPOLNIMO VSI

Uprava RS za zaščito in reševanje Ministrstva za obrambo je v okviru raziskovalnih projektov POTROG financirala vzpostavitev spletnega mesta Potres – portal POTROG, na katerem lahko pridobimo bistvene informacije

v zvezi s potresi v Sloveniji. Na njem je tudi šest aplikacij POTROG, ki so kot orodja za hiter odziv ob potresu. Tri izmed teh so namenjene splošni javnosti. Aplikacija Ocena

**Ob potresu
je treba upoštevati
navodila in počakati
na pomoč reševalcev.
(Foto: Bruno Toič)** ▼

posledic potresa je namenjena Civilni zaščiti za prvo oceno stanja ob potresu ter pomaga pri pripravi scenarijev in načrtov ogroženosti. Vsebuje preprosto vprašalnik o učinkih potresa, ki je namenjen temu, da prebivalci sami sporočamo svoje zaznave potresa. Na podlagi zbranih podatkov Uprava RS za zaščito in reševanje določi stopnjo potresne ogroženosti, ki je podlaga za načrtovanje ukrepov zaščite in reševanja ob potresu. Z drugo aplikacijo Oceni svojo stavbo lahko tudi sami preverimo potresno odpornost stavbe, v kateri bivamo. S tretjo aplikacijo Baza individualno ocenjenih stavb pa lahko ugotovimo, ali je potresna odpornost objekta individualno ocenjena.

OBJAVE MINISTRSTVA ZA OBRAMBO

ŠT. 339
APRIL 2020

5791.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo), drugega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15 in 72/18) in Ukaza RB 1. BR (št. 094-3/2014-170, z dne 6. 1. 2015, z dopolnilom) izdajam

UKAZ
O PODELITVI PRIZNANJ
RODOVSKEGA BATALJONA
I. BRIGADE

ZLATO MEDALJO RB 1. BR

prejme:
Uroš TRINKO, 1970

Številka: 094-4/2019-21
Datum: 31. 5. 2019

Polkovnik
Uroš PATERNUS
POVELJNIK BRIGADE

5792.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo), drugega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15 in 72/18) in Ukaza RB 1. BR (št. 094-3/2014-170, z dne 6. 1. 2015, z dopolnilom) izdajam

UKAZ
O PODELITVI PRIZNANJ
RODOVSKEGA BATALJONA
I. BRIGADE

I. SREBRNO MEDALJO RB 1. BR

prejme:
Jože ZAGERNIK, 1974

II. BRONASTO MEDALJO RB 1. BR

prejmejo:
Robert HRIBERNIK, 1973
Miha KRUSNIK, 1981
Moša MARŽUN, 1986
Sebastjan ŠIKOVEC, 1979
Špela VESEL, 1981

III. POHVALO POVELJNIKA RB 1. BR

prejmejo:
Miha BAN, 1996
Boštjan BOHINC, 1972
Matevž BURJA, 1983
Gregor FLAKUS, 1983
Aleksander GARB, 1977
Anže INTIHAR, 1987
Luka KEČKEŠ, 1981
Tadeja KOKOL, 1984
Boris SKUBIC, 1990
Alojz SMRKOLJ, 1979
Jože VOVKO, 1990
Mitja ZUPANČIČ, 1979

IV. ZAHVALO POVELJNIKA RB 1. BR

prejmejo:
Vasilije MARAŠ, 1960
Davorin ŠEŠIČ, 1987
Žiga VIRANT, 1981

Številka: 094-4/2019-22
Datum: 31. 5. 2019

Stotnik
Bojan LESKOVAR
NAMESTNIK
POVELJNIKA
BATALJONA

5793.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno

besedilo), drugega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15 in 72/18) in Ukaza 15. PVL (št. 094-5/2013-167, z dne 8. 11. 2013, z dopolnilom) izdajam

UKAZ
O PODELITVI PRIZNANJ
15. POLKA
VOJAŠKEGA LETALSTVA SV

I. BRONASTO MEDALJO 15. PVL

prejmeta:
Matjaž BREMEC, 1972
Peter HRIBERŠEK, 1975

II. POHVALO POVELJNIKA 15. PVL

prejmejo:
Karmen ANDREJČIČ, 1978
Benjamin HROVATIČ, 1962
Anton KVENDERC, 1966
Maks ŽITKO, 1960

Številka: 094-4/2019-23
Datum: 9. 6. 2019

Polkovnik
Bojan BRECELJ
POVELJNIK POLKA

5794.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo), drugega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15 in 72/18) in Ukaza 20. PEHP (št. 094-3/2013-166, z dne 2. 1. 2014, z dopolnilom) izdajam

UKAZ
O PODELITVI PRIZNANJ
20. PEHOTNEGA POLKA SV

I. BRONASTO MEDALJO 20. PEHP

prejmejo:
Robert BRATUŠA, 1974
Aljaž DUŠAK, 1982
Marjan FERLIN, 1972
Natalija JAGODIČ, 1982
Marko KOČEVAR, 1969
Ivan POGOREVC, 1972
Marko ŠPES, 1984

II. POHVALO POVELJNIKA 20. PEHOTNEGA POLKA

prejmejo:

Gregor APLINC, 1981
Darjan ČEH, 1988
Andrej GJERGJEK, 1983
Peter KAMENŠEK, 1969
Alenka LEPOŠA, 1981
Zoran LESKOVŠEK, 1975
Samo LIKAR, 1982
Stanislav MARTINEC, 1977
Branko PAJŽLAR, 1962
Simon POLC, 1971
Mitja PRIMEC, 1982
Boris RAJ, 1979
Milan REŽONJA, 1973
Marija SITER, 1966
Miran ŠKRUBEJ, 1962
Polonca TRBOJEVIČ, 1984
Mojca ZAVEC, 1989

Številka: 094-4/2019-24
Datum: 19. 6. 2019

**Podpolkovnik
Gregor HAFNER
POVELJNIK POLKA**

5795.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo) in drugega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15 in 72/18) izdajam

UKAZ

O PODELITVI PRIZNANJ GARDNE ENOTE

I. SREBRNO MEDALJO GARDE SV

prejmeta:

Jože PLAHUTA, 1976
Simon ŽAGAR, 1982

II. BRONASTO MEDALJO GARDE SV

prejmeta:

Nejc MAKAROVIC, 1993
Peter PLEJIC, 1990

III. BRONASTO PLAKETO GARDE SV

prejme:

Domen KOKALJ, 1975

Številka: 094-4/2019-25
Datum: 26. 6. 2019

**Podpolkovnik
Marko HLAŠTEC
POVELJNIK GARDNE
ENOTE**

5796.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo), drugega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15 in 72/18) in Ukaza 670. LOGP (št. 094-5/2013-171, z dne 11. 11. 2013, z dopolnilom) izdajam

UKAZ

**O PODELITVI PRIZNANJ
670. LOGISTIČNEGA
POLKA SV**

ZLATO MEDALJO 670. LOGP

prejme:

Peter SAJE, 1962

Številka: 094-4/2019-28
Datum: 27. 6. 2019

**Podpolkovnik
Franci MOGOLIČ
POVELJNIK POLKA**

5797.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo), drugega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15 in 72/18) in Ukaza LOGBR (št. 094-5/2013-178, z dne 12. 11. 2013, z dopolnilom) izdajam

UKAZ

**O PODELITVI PRIZNANJ
LOGISTIČNE BRIGADE SV**

I. SREBRNO MEDALJO LOGBR

prejme:

Robert ČERNIVEC, 1964

II. BRONASTO MEDALJO LOGBR

prejmejo:

Jožef JUG, 1965
Damjan KAJTNER, 1967
Uroš KRALJIC, 1974
Aljoša LAJBAHER, 1977
Sebastjan LIPOVŠEK, 1977
Duško MAKSIMOVIČ, 1980
Aleš SOVINC, 1977
Aleksander STRAH, 1978

III. POHVALO POVELJNIKA LOGBR

prejmejo:

Gregor BERLOT, 1993
Marjan HANŽIČ, 1964
Matevž HREŠČAK, 1990
Saša IVANOVIČ, 1982
Aleksander JURGLIČ, 1966
Janez KAVČIČ, 1968
Antun KIRALJ, 1955
Damijan KROMAR, 1972
Vanja LESKOVEC, 1971
Zlatko LETONJA, 1979
Matej LEVSTIK, 1982
Rok MAGAŠ, 1987
Tilen MOHORKO, 1985
Blaž MUHAR, 1971
Boris OROZEL, 1979
Andrej PILIH, 1981
Damjan REMŠKAR, 1981
Damjan REPAS, 1982
Maja RUPERČIČ, 1990
Robert ŠTIMAC, 1981
Robert THALER, 1962
Dejan TRBOVC, 1991
Armando TÜRK, 1986
Klaudija ŽLAUS, 1975

IV. ZAHVALO POVELJNIKA LOGBR

prejmejo:

EVOJ BAČ
EVOJ GM
EVOJ JM
EVOJ MS
EVOJ SP

Številka: 094-4/2019-27
Datum: 29. 6. 2019

Podpolkovnik
Franc KALIČ
POVELJNIK BRIGADE

5798.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo), drugega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15 in 72/18) in Ukaza 16. CNKZP (št. 094-5/2013-183, z dne 18. 11. 2013, z dopolnilom) izdajam

UKAZ
O PODELITVI PRIZNANJ
16. CENTRA ZA NADZOR IN KONTROLO
ZRAČNEGA PROSTORA SV

I. BRONASTO MEDALJO 16. CNKZP

prejmejo:
Mojca LUKAN, 1964
Srečko PODLOGAR, 1964
Sandi POZMAN, 1978

II. POHVALO POVELJNIKA
16. CNKZP

prejmejo:
Jože BARONIK, 1972
Haris BURZIČ, 1988
Milan EMERŠIČ, 1971
Miran MARTINC, 1976
Sandro NORČIČ, 1979
Damjan PERŠUH, 1979
Tomislav TIČ, 1972

Številka: 094-4/2019-26
Datum: 7. 7. 2019

Podpolkovnik
Aleksander VIDERGAR
POVELJNIK CENTRA

5799.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo), drugega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15 in 72/18) in Ukaza 670. LOGP (št. 094-5/2013-171, z dne 11. 11. 2013, z dopolnilom) izdajam

UKAZ
O PODELITVI PRIZNANJ
670. LOGISTIČNEGA
POLKA SV

I. SREBRNO MEDALJO
670. LOGP

prejmeta:
Simona ČOH, 1977
Damjan TEMNIKAR, 1977

II. BRONASTO MEDALJO
670. LOGP

prejmejo:
Gregor BERLOT, 1993
Marko LATINOVIC, 1961
Marko MESAREC, 1990
Uroš REPŠE, 1980

III. POHVALO
POVELJNIKA 670. LOGP

prejmejo:
Franc BOMBEEK, 1980
Tanja GRABNER, 1980
Janez JAGODIČ, 1974
Gregor JAKOPIN, 1977
Gorazd KOŠAR, 1978
Boris KOVAČEC, 1976
Matjaž LEBAR, 1980
Marjan MIKL, 1965
Sebastijan PETERŠIČ, 1984
Boštjan PIŠOTEK, 1989
Matej PODBOJ, 1975
Nina RAVNJAK, 1985
Mitja TREP, 1979
Robert VODUŠEK, 1973
Boštjan VOGRIN, 1985
Gregor ŽABERL, 1981
Karel ŽALIG, 1987

Številka: 094-4/2019-30
Datum: 17. 7. 2019

Podpolkovnik
Franci MOGOLIČ
POVELJNIK POLKA

5800.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo), drugega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07,

4/11, 86/11, 105/13, 37/15 in 72/18) in Ukaza 151. HEESK (št. 094-5/2013-169, z dne 9. 11. 2013, z dopolnilom) izdajam

UKAZ
O PODELITVI PRIZNANJ
151. HELIKOPTERSKE ESKADRILJE SV

I. SREBRNO MEDALJO 151. HEESK
prejme:
David BELAK, 1976

II. BRONASTO MEDALJO
151. HEESK

prejmeta:
Tomaž MRLAK, 1977
Damijan ŠKERGET, 1976

III. POHVALO POVELJNIKA
151. HEESK

prejmejo:
Romana BEGOVIČ, 1988
Boštjan BENEDIČIČ, 1978
Damjan BEVK, 1973
Žiga ŠTEKOVIČ, 1990

Številka: 094-4/2019-31
Datum: 5. 8. 2019

Podpolkovnik
Igor LANIŠNIK
POVELJNIK ESKADRILJE

5801.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo), drugega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15 in 72/18) in Ukaza 132. GORP (št. 094-5/2013-162, z dne 5. 11. 2013, z dopolnilom) izdajam

UKAZ
O PODELITVI PRIZNANJ
132. GORSKEGA POLKA SV

I. BRONASTO MEDALJO 132. GORP
prejmejo:

John ALLAKAJ, 1976
Mario CRNOVIČ, 1994
Miha LARISI, 1973
Saška ROGAN, 1990
Goran TURUDIČ, 1978
Boštjan VOLČJAK, 1979

II. POHVALO POVELJNIKA**132. GORP**

prejmejo:

Zoran BOJKOV, 1984

Matjaž ČRV, 1967

Klemen FERK, 1988

Matej KERŠIČ, 1971

Robert PAVLIN, 1975

Mateja POTOČNIK, 1971

Anton PUNTAR, 1990

Matija ŠNEBERGER, 1995

Davorin ŠTER, 1984

Miha ŠTURM, 1986

Številka: 094-4/2019-32

Datum: 20. 8. 2019

Podpolkovnik**Simon LINDIČ****POVELJNIK 132. GORP****5802.**

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo), drugega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15 in 72/18) in Ukaza VZE (št. 094-5/2013-170, z dne 11. 11. 2013, z dopolnilom) izdajam

UKAZ**O PODELITVI PRIZNANJ****VOJAŠKE ZDRAVSTVENE ENOTE SV****I. ZLATO MEDALJO VZE**

prejme:

Dragica MILAVEC, 1960

II. BRONASTO MEDALJO VZE

prejmejo:

Uroš KNEZ, 1984

Antonija PUSTIVŠEK, 1969

Sabina ROLIH, 1980

III. POHVALO POVELJNIKA VZE

prejmejo:

Matjaž BOLJTE, 1982

Olivera KLINC, 1976

Matea KLOPČIČ KAPLA, 1967

Klemen KURET, 1997

Vili MEDVED, 1969

Mateja MENCIGAR, 1981

Bojana ROJC, 1963

Dominik VOGRINEC, 1990

Aleksander ZUPAN, 1976

IV. ZAHVALO**POVELJNIKA VZE**

prejmeta:

Matjaž BERTONCELJ, 1966

Ines VATOVEC, 1977

Številka: 094-4/2019-33

Datum: 20. 8. 2019

Podpolkovnik**Franjo LIPOVEC****POVELJNIK VZE****5803.**

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo), drugega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15 in 72/18) in Ukaza 157. LOGP (št. 094-3/2015-12, z dne 5. 3. 2015, z dopolnilom) izdajam

UKAZ**O PODELITVI PRIZNANJ****157. LOGISTIČNEGA****POLKA SV****I. SREBRNO MEDALJO****157. LOGP**

prejmejo:

Danijel FURMAN, 1965

Aleksander KOS, 1968

Sebastijan MILUTINOVIĆ, 1971

II. BRONASTO MEDALJO**157. LOGP**

prejme:

Edvin PODGORNIK, 1983

III. POHVALO**POVELJNIKA 157. LOGP**

prejmejo:

Milan HORVAT, 1980

Borut KLEMENČIČ, 1983

Vinko KLEMENČIČ, 1960

Srečko STAJNKO, 1960

Boštjan VERES, 1978

Številka: 094-4/2019-34

Datum: 21. 8. 2019

Podpolkovnik**Igor VERŠNIK****POVELJNIK POLKA****5804.**

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo), drugega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15 in 72/18) in Ukaza 430. MOD (št. 094-5/2013-257, z dne 13. 1. 2014, z dopolnilom) izdajam

UKAZ**O PODELITVI PRIZNANJ****430. MORNARIŠKEGA DIVIZIONA SV****I. SREBRNO MEDALJO 430. MOD**

prejme:

Harij MARUŠIČ, 1966

II. BRONASTO MEDALJO**430. MOD**

prejme:

Matjaž PETRIČ, 1965

III. ZAHVALO POVELJNIKA**430. MOD**

prejme:

Uroš FROL, 1982

Številka: 094-4/2019-35

Datum: 22. 8. 2019

Kapitan fregate**Bogomir TOMAŽIČ****POVELJNIK DIVIZIONA**

Potres! Kako ravnati

Potresov ne moremo napovedati niti jih ne moremo preprečiti, lahko pa se nanje skupaj s starši in učitelji že vnaprej pripravite.

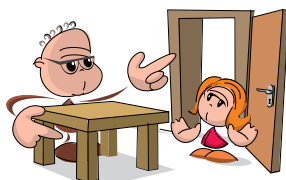
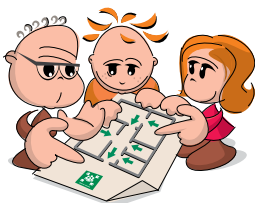
Kako ravnaj pred potresom

V šoli sodeluj pri vajah ravnanja med potresom, na katerih se boš seznanil s postopkom »Na tla, v zaklon, počakaj!«

S starši in učitelji se pogovori, kako se ustrezno pripraviti na potres, kako se vedeš med njim in kaj storiš po njem.

S starši pripravite načrt evakuacije iz stanovanja in določite zbirno mesto na prostem.

S starši in učitelji poiščite varna mesta doma in v šolskih prostorih.

Nevarnost ob potresu predstavlja vsak predmet, ki med potresom lahko pade z zidu, se prevrne ali pade s police ali stropa.

Priporočamo, da izpolniš osebno kontaktno kartico, ki jo imej vedno pri sebi. V mobilni telefon vnesi oznako ICE k telefonski številki osebe, za katero želiš, da jo obvestijo, če se ti kaj zgodi.

Kako ravnaj med potresom

Med potresom poskušaj ostati miren in poslušaj navodila staršev oziroma učiteljev.

Ne zapuščaj stavbe, saj te lahko poškodujejo padajoči predmeti.

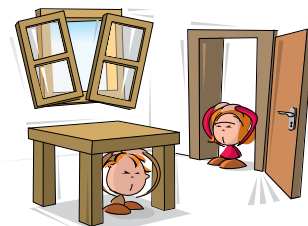
Nikoli ne skači skozi okno!

Ne uporabljaj dvigala, saj lahko ostaneš v njem. Ne beži po stopnicah, ker se lahko porušijo.

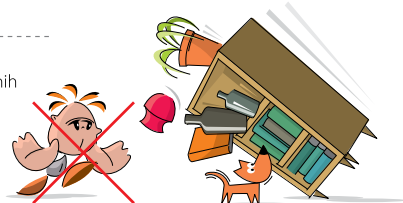
Če si na prostem, se odmakni od stavb, električnih žic, drog, reklamnih panojev ipd.

Pomakni se na najbližje varno mesto: počepni pod trdno mizo, stopi med podboje vrat nosilne stene ali v kot ob notranji nosilni steni prostora. Umakni se od steklenih površin in predmetov, ki bi lahko padli nate. Z rokami si zaščiti glavo.

Med potresom ne išči in ne rešuj igrač in hišnih ljubljencev, temveč rešuj sebe.

Kako ravnaj po potresu

Ostani miren. Poslušaj in upoštevaj navodila staršev oziroma učiteljev.

Če si doma sam, pomisli na navodila o ravnanju po potresu, ki si jih dobil od staršev, in jih upoštevaj.

Potresu lahko sledijo popotresni sunki. Če se pojavijo, ravnaj enako kot ob potresu.

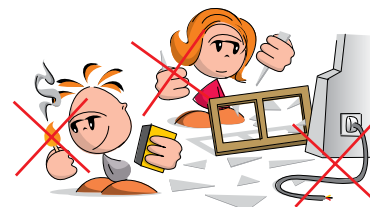
Če lahko, previdno zapusti stavbo, pri čemer ne uporablaj dvigala, in pojdi na zbirno mesto na prostem.

Če si ujet v ruševinah, ostani miren. Če se praši, si z robcem ali kosom oblačila prekrij usta in nos. Varčuj s svojimi močmi. Reševalce opozori nase z enakomernim udarjanjem s trdim predmetom po kovinski napeljavi ali zidu.

Izogibaj se električnim žicam in razbitemu steklu. Ne prižigaj vžigalic, sveč ipd.

Ker bodo telefonske linije po potresu močno obremenjene, ne kliči svojcev, temveč jim pošlji SMS.

www.sos112.si | wap.sos112.si

FALCON ŽE PET LET LETI TUDI V HUMANITARNE NAMENE

BESEDILO Borut Podgoršek
FOTO Borut Podgoršek in
Janko Kene

Lep sončen dan je klical po odhodu v naravo. Pot me je vodila na enega izmed vrhov naših prelepih Karavank. To pot sem že večkrat prehodil, vendar sem tokrat lovil sapo, kot bi bil na 7000 metrih, ne pa na slabih 2000. Končno mi je korak zastal. Moral sem priznati poraz in se vrniti v dolino. Ker so se težave z zasoplostjo nadaljevale, sem obiskal zdravnika. Specialist kardiolog je ugotovil, da imam srčno popuščanje. Kmalu je postalo jasno, da potrebujem novo srce. In tudi to, da sem 55. v čakalni vrsti. To bi lahko bila že jutri moja ali pa vaša zgodba.

Povprečna čakalna doba za presaditev srca v Sloveniji je bila lani 253 dni. V Centru za transplantacijo v Univerzitetnem kliničnem centru (UKC) Ljubljana so lani presadili 96 organov, izmed teh 22 src. Opredeljenih za darovanje organov po smrti je torej malo, v Sloveniji slabih 10.000 oseb oziroma pol odstotka celotnega prebivalstva. Vendar se to, kadar je mogoče izvesti postopke za darovanje in odvzem organov, spremeni in v 80 odstotkih dobimo soglasje družine za darovanje. Zato je sploh mogoče zdravljenje s presaditvijo v Sloveniji na tako visoki ravni.

Slovenija je že leta 2000 izpolnila zahtevne pogoje in bila sprejeta v mednarodno neprofitno organizacijo za izmenjavo organov in tkiv Eurotransplant. Tako se je priključila veliki skupini takrat še petih uspešnih držav na področju zdravljenja s presaditvijo, in sicer Nemčiji, Avstriji in državam Beneluxa. Organizacija danes združuje osem držav in več kot 137 milijonov prebivalcev. »S članstvom v Eurotransplantu smo dobili priložnost za občutno izboljšanje nacionalnega donorskega programa. Uspelo nam je zagotoviti boljše dostopnost in izide zdravljenja s presaditvijo za naše bolnike, predvsem pri visoko urgentnih, senzibiliziranih in življenjsko ogrožajočih stanjih, kot sta akutna odpoved delovanja srca in jeter. Sodelovanje v mreži omogoča optimalnejšo tkivno skladnost med darovalcem in prejemnikom ter kombinirane presaditve. Nenehen prenos znanja in izkušenj med državami članicami pa prispeva k nadaljnjemu razvoju dejavnosti,« je razložila direktorica Zavoda RS za presaditve organov in tkiv Slovenija transplant primarijka Danica Avsec, dr. med.

V tej humani dejavnosti od 2. maja 2015 aktivno sodeluje tudi Slovenska vojska. Pred petimi leti je namreč dežurna posadka letala Falcon iz 152. letalske eskadrilje Slovenske vojske odletela po prvi organ za presaditev. Od podpisa pogodbe marca 2015 do danes so dežurne posadke opravile 60 prevozov, izmed teh štiri letos. Primarijka Danica Avsec je sodelovanje z Ministrstvom za obrambo oziroma Slovensko vojsko ocenila kot odlično in dodala: »Vse poteka, kot je bilo dogovorjeno. Včasih je odziv še hitrejši kot po dogovoru. Želeli bi si, da bi bilo letalo SV na voljo večkrat, saj moramo drugače iskati drugo možnost prevoza, kar pa ni nujno najugodnejše, ker letala večinoma najemamo v tujini. To predstavlja daljše čase letenja.« Posledično pa je treba prilagajati časovne okvire operacij.

POSTOPKI PO PREJEMU KLICA

Dispečer v oddelku Slovenija transplanta v UKC Ljubljana dežurnemu v Operativnem centru Poveljstva sil Slovenske vojske (OC PSSV) sporoči potrebo po aktivaciji dežurne posadke. Po potrditvi glede razpoložljivosti letala v operativnem centru pokličejo dežurnega načrtovalca oziroma dispečerja in mu sporočijo zahteve o namembnem letališču, vrsti organa, času vzleta in število članov

Posadka se pred letom seznani z nujnimi podatki.

Pilot preveri delovanje sistemov in v računalnik vnese podatke o načrtovanem letu.

Sredi januarja je bilo na skupnem čakalnem seznamu Eurotransplanta 13.985 bolnikov. Leta 2019 so za zdravljenje bolnikov na čakalnih seznamih porazdelili 6973 organov 2041 umrlih darovalcev.

medicinske ekipe. Dispečer takoj pokliče vodjo posadke, s katerim se posvetuje o možnosti izvedbe leta. Če so razmere za letenje ugodne, je sprejeta odločitev o izvedbi leta in o tem so takoj obveščeni tudi drugi člani posadke. Dispečer štabni vodnik Slavko Germek je povedal, da če ni težav, odločitev in obveščanje stečeta v petih minutah. Drugače je, kadar katero izmed meril za izvedbo leta ni izpolnjeno. Potem je treba izbrati alternativno rešitev in to sporočiti v UKC. Tam se odločijo, ali jim predlagana rešitev odgovarja ali ne. Ti postopki lahko trajajo tudi eno uro. Praviloma imajo za izvedbo vseh postopkov odločanja in priprave leta na razpolago dve uri. V tem času in ob predpostavki, da letalo nima tehničnih omejitev, dispečer najprej preveri odprtost letališča, fizične lastnosti vzletno-pristajalne steze in manevrskih površin, delovanje navigacijskih sredstev ter stopnjo aktiviranosti letaliških služb, kot so gasilci, reševalci in zimska služba, vse to v času predvidene izvedbe naloge. »Podobno preverimo in izberemo še alternativna letališča za obe smeri leta. Včasih že na tej stopnji ugotovimo, da bo izvedba težavna, saj letališče ne ustreza kateremu izmed meril. Na podlagi tega predlagamo drugo rešitev. Sledi preverjanje vremenskih razmer za vsa izbrana letališča ter tudi širše območje letenja. Če so razmere sprejemljive, to sporočimo v Operativni center PSSV,« je še pojasnil štabni vodnik Germek in dodal, da po končanem začetnem posvetu z vodjo posadke pokličejo še druge člane. Medtem ko je posadka na poti na Brnik, je treba vzpostaviti stik s predstavniki namembnega letališča. Z njimi se dogovarjajo glede podrobnosti o sprejemu letala, zahtevah glede oskrbe, o načinu plačila letaliških pristojbin in organizaciji prevoza medicinske ekipe. Sledi preverjanje veljavnosti diplomatskih dovoljenj za prelet in pristanek na ozemlju države, v katero letijo. Zadnji korak pa so navigacijski in performančni izračuni smeri leta ter priprava načrta letenja.

Pri pripravi načrta letenja jim pomaga prav za to namenjena programska oprema, ki jim omogoča hitro in razmeroma preprosto določitev vseh parametrov leta. Tak načrt prijavijo v mednarodni sistem za upravljanje letalskega prome-

ta in čakajo na odobritev. Potem pripravijo tako imenovano letalsko mapo, v katero se dodajajo vsi dokumenti leta, kot so operativni načrt leta, vremenske karte, obvestila NOTAM, seznam potnikov, kopije diplomatskih dovoljenj, obvestila letaliških služb, ukazi za aktiviranje posadke in podobno. Na koncu še pripravijo administrativno dokumentacijo, in sicer ukaze, seznam članov posadke in načrt letenja. Dispečer preda letalsko mapo vodji posadke po prihodu na delovno mesto in ga obvesti o celotnem poteku priprave ter morebitnih posebnostih. Med letenjem je v stiku s posadko in prilagaja načrt letenja glede na razmere ter o vsem poroča v Operativni center PSSV.

Za potrebe Slovenija transplanta letijo skoraj izključno v države članice sistema Eurotransplant. Tako so največkrat leteli v Nemčijo in Avstrijo ter na Madžarsko in Nizozemsko. Štabni vodnik Germek je povedal, da samo določanje smeri leta opravijo razmeroma hitro s pomočjo prej omenjene namenske programske opreme. Ob tem je dodal, da je večji izziv koordinacija drugih postopkov, saj je treba vse naštetu opraviti v zelo kratkem času. Nekateri postopki lahko potekajo hkrati, medtem ko so za druge nujni zaporedni koraki. Če se v določeni fazi načrtovanja zaplete, vse stoji in takrat se je treba hitro odzvati. Za to potrebujemo veliko izkušenj, predvsem pa pripravljenost na različna presenečenja. Veliko je nepredvidljivih situacij, ki lahko še tako vsakdanjo zadevo dodatno zapletejo. Časa ni veliko, vedno pa je prisoten občutek, da je veliko odvisno prav od posameznika.

LETIJO PREDVSEM PONOČI

Večina odvzemov organov in njihovih presaditev poteka ponoči. Prav zato je delo dežurnih posadk Slovenske vojske organizirano tako, da bi lahko v čim več primerih odhiteli na pomoč. Dežurstvo traja sedem dni, z menjavo moštva vsak ponedeljek ob pol devetih zjutraj. Stotnik Janko Kene je razložil, da so v dežurni posadki »Transplant« vodja posadke, pilot, kopilot, letalski tehnik in dispečer. Dopolnil je, da se včasih za potrebe šolanja in pridobivanje

Prihod zdravniške ekipe z organom za presaditev na letališče

**Trikrat je po
organ za presaditev
poletela tudi dežurna
helikopterska
posadka SV, in sicer
enkrat leta 2017 in
dvakrat leta 2019.**

operativnih izkušenj na dežurstvo razporedijo še dodatni člani. Med tednom v času rednega delovnega časa dežurna posadka opravlja različne naloge, in sicer se izobražuje, usposablja, načrtuje letalske naloge in podobno. Preostali čas je prerazporejen na dežurstvo na domu. »Smo v 120-minutni pripravljenosti, kar pomeni, da je to čas od prejema klica za aktiviranje posadke do vzleta letala,« je razložil pilot Kene. Nočno letenje ima svoje posebnosti, tako fiziološke kot organizacijske. Notranja ura človeškega organizma teče po svoje. »Krivulja bioritma je ponoči na spodnjem delu in temu primerne so tudi posameznikove zaznavne ter kognitivne sposobnosti. Zato sta najpomembnejša samodisciplina in načrtovanje. Dnevne aktivnosti si moramo med dežurstvom organizirati tako, da si zagotovimo dovolj počitka, saj nikoli ne vemo, kdaj bomo prejeli klic za aktiviranje. Vsak posameznik ima svojo stopnjo tolerance na pomanjkanje spanca. Iz svojih izkušenj lahko povem, da med letenjem utrujenosti ne čutim. Podobno opažam tudi pri drugih članih posadke. To je verjetno posledica več aktivnosti, ki potekajo, in adrenalina.

Utrujenost se pojavi po vrnitvi na Brnik v zgodnjih jutranjih urah, ko se razmere umirijo,« je razložil stotnik Kene in izpostavil tudi organizacijski vidik nočnega letenja. Ponoči jim namreč lahko povzročata preglavice omejena odprtost letališč in zmanjšan obseg delovanja letaliških služb. Včasih ne morejo leteti tja, kamor bi si medicinska ekipa želela, ker je letališče zaprto oziroma reševalne službe delujejo na nižji stopnji, kot je predpisano za tip letala. Vse organizacijske zaplete rešujejo z dispečerjem.

ORGANIZACIJA DELA

Slovenska vojska ima samo eno letalo za prevoz telesnih organov za presaditev, zato je članov letalskih posadk za predviden obseg dela dovolj. Kar zadeva letalske naloge za redne naročnike, kot so Vlada RS, Generalštab SV, Urad predsednika RS in drugi, se načrtovanje opravlja tudi do mesec dni vnaprej. Stotnik Kene je ob tem pojasnil, da trenutno delujejo v sestavi dveh vodij posadk oziroma kapitanov, dveh izkušenih kopilotov ter mlajšega kopilota, ki je v sklepni fazi linijskega šolanja.

STROŠKI LETOV

LETO 2015
43.265,75 evra

LETO 2016
101.841,75 evra

LETO 2017
153.855,58 evra

LETO 2018
112.208,25 evra

LETO 2019
223.976,27 evra

Za letos predvidevajo začetek šolanja dveh izkušenih kopilotov za imenovanje na mesto vodje posadke. Tako bodo zagotovili še večje število mogočih kombinacij glede razporejanja članov posadk. Marca letos so v tujini končali šolanje tudi dva letalska tehnika in letalski inženir, ki se bodo začeli usposablјati na letalu in opravljati naloge vsak na svojem področju. Za zagotovitev kadrovske kontinuitete je to zelo pomembno, saj se je eden izmed letalskih tehnikov, ki je delal na letalu Falcon vse od začetka, januarja letos upokojil, konec leta pa pričakujejo upokojitev še drugega izkušenečnega člana. Vmesni čas bodo izkoristili za prenos znanja in izkušenj na mlajše kolege. Člana ekipe sta poleg letalskega osebja tudi načrtovalca letenja oziroma dispečerja, ki imata pomembno vlogo pri sprejemu, načrtovanju in izvedbi nalog.

Poleg letalske posadke pri prevozu organov za presaditev sodeluje tudi zdravniška ekipa. Ob njenem prihodu na letališče je letalo že pripravljeno za odhod. Čeprav imajo letalske in medicinske posadke malo skupnega prostega časa, se jim je uspelo dobro spoznati. »Občudujemo jih zaradi njihove zagnanosti in tega, da na letalo vedno pridejo dobre volje. Med letenjem poskrbimo za njihovo dobro počutje. Vedno jim ponudimo svežo kavo, včasih pa tudi kaj hrane. Ko zapustijo letalo in se napotijo v bolnišnico na izvzem organa, smo z ekipo ves čas v telefonskem stiku,« je povedal letalski tehnik štabni vodnik Aleksander Petrovič in dodal, da medicinska ekipa posadko obvešča o trajanju vožnje do bolnišnice, morebitnih posebnostih oziroma koliko časa predvidevajo za celoten postopek. Vse morebitne spremembe potem posredujejo na Brnik dispečerju. Tako lahko prilagajajo načrt letenja. Takoj ko zapustijo bolnišnico, sporočijo čas prihoda na letališče in posadka lahko pravočasno pripravi letalo za polet.

V Slovenija transplantu uporabljajo različne načine prevoza organov. Primarijka Danica Avsec je povedala, da organe vozijo v Slovenijo tudi z osebnimi vozili in rednimi letalskimi linijami. Za srce, jetra in pljuča, pri katerih

je pomemben čas za ohranitev organa, večinoma posebej naročijo let, po Sloveniji pa jih prepeljejo z reševalnim vozilom. Pravzaprav v radiju 400 kilometrov pretežno uporabljajo prevoz z osebnim avtomobilom. Ledvice največkrat prepeljejo z redno letalsko linijo. Pri prevozu organov za presaditev so najpomembnejši optimalen čas prevoza, ki mora biti čim krajši, zagotovitev kakovostnega in varnega transporta organa ter stroški prevoza.

CIVILNO-VOJAŠKO SODELOVANJE

Dežurne letalske posadke SV vsak dan opravljajo humanitarno delo. Helikopterske dežurne posadke rešujejo življenja v sistemu helikopterske nujne medicinske pomoči, pri reševanju v gorah in prevozu inkubatorjev, posadke letala Falcon pa sodelujejo v sistemu Slovenija transplanta. Stotnik Kene je ob tem povedal, da je pri njihovem delu najpomembnejši prispevek Slovenske vojske pri reševanju življenj. »Če povzamem besede našega kolega, to je naš način, da državi Sloveniji povrnemo vložek, ki ga je namenila za usposabljanje. Takšne naloge so zaradi svojih operativnih posebnosti seveda tudi odlična priložnost za strokovno rast vseh članov ekipe. Letalski prevozi organov za presaditev so raznovrstna operacija, ki zahteva odlično usposobljenost posadke na Brniku in koordinacijo z Operativnim centrom PSSV. Dejstvo, da v Slovenski vojski opravljamo tudi takšne naloge, dokazuje strokovno usposobljenost njenih pripadnikov. Tako po svojih najboljših močeh skrbimo tudi za ugled in dobro ime Slovenske vojske tako doma kot v tujini. Veseli smo, da smo del te zgodbe že pet let,« je dodal stotnik Kene. Ko so dežurne posadke aktivirane, ne vedo, kdo potrebuje pomoč. Tako je tudi prav. Za vse pomoči potrebne se potrudijo po svojih najboljših močeh. Stotnik Kene je ob tem priznal, da člani posadke po vrnitvi z letala občutijo prav posebno zadovoljstvo. Takšne letalske

operacije so zaradi razmer, v katerih potekajo, nekaj posebnega. »Delamo pretežno ponoči, nenapovedano, na neznanih manjših letališčih. V nasprotju z rednimi nalogami nimamo možnosti, da bi si za vsak korak pri načrtovanju vzeli čas. Odzvati se moramo hitro, se sproti prilagajati in sprejemati odločitve, ki presegajo raven delovnega mesta posameznika. Vsak član ekipe natančno ve, kakšne so njegove zadolžitve, zato vse poteka vzporedno in brez izgube časa. Učna krivulja udeležencev mora biti zato zelo strma,« je še dopolnil pilot Kene. Delovanje

vseh dežurnih posadk je medijsko zelo izpostavljeno, pa čeprav ne opravljajo dela pod sojem žarometov. Odzivi ljudi na objave v medijih so pozitivni. Ob tem se je stotnik Kene spomnil lanskoletnega rekreacijskega dopusta na Pokljuki: »Med vzponom na Viševnik smo srečali gospoda, ki so mu leto dni pred tem v Ljubljani presadili srce. Mogoče smo bili prav mi udeleženi pri prevozu, kdo bi vedel. Iz pogovora z njim smo se lahko prepričali, kakšno spremembo občutijo pacienti v načinu doživetja življenja in kako hvaležni so vsem, ki sodelujejo v teh aktivnostih. To nam popolnoma zadošča.«

V Centru za transplantacijo v UKC Ljubljana so lani presadili 96 organov, in sicer 38 ledvic, 22 src, 24 jeter, 11 pljuč, izmed teh ena na Dunaju, in trebušno slinavko. Spodbudno je, da je lani uspešno zaživel program zdravljenja s presaditvijo pljuč, je povedala primarijka Danica Avsec in sklenila, da v Slovenija transplantu vabijo vse, ki bi želeli postati darovalci organov, da se pri pooblaščenih organizacijah za zbiranje pisnih izjav darovalcev o opredelitvi za posmrtno darovanje delov človeškega telesa zaradi presaditve ali na spletni strani e-uprave (e-opredelitev) vpišejo v nacionalni register opredeljenih oseb.

Oskrba letala z gorivom

PODALJŠANJE MENJAV KONTINGENTOV

BESEDILO SSK

FOTO Danijel Mlakar/arhiv SV

M

inistrstvo za obrambo RS je sprejelo odločitev za podaljšanje rotacij slovenskih kontingentov

SV v mednarodnih operacijah in na misijah do konca junija 2020, zato se redne rotacije kontingentov Slovenske vojske v mednarodnih operacijah in na misijah, ki so predvidene do konca junija 2020, podaljšajo praviloma za tri mesece. Glavna razloga za zamik sta zagotovitev varnega, kontinuiranega in ustrezno prilagojenega sodelovanja v mednarodnih operacijah tudi v okoliščinah epidemije novega koronavirusa ter sočasno s tem zagotovitev ustrezne razpoložljivosti sil v domovini.

Za naslednje tri mesece se tako podaljšujejo dolžnosti sedanjega slovenskega kontingenta na misiji Kforja na Kosovu, katerega rotacija je bila predvidena konec tega meseca, iz Malija pa se je sredi meseca začasno vrnila glavni na kontingenta. Kot je pojasnil minister za obrambo RS mag. Matej Tonin, je bila odločitev v okviru usmerjevalne skupine za mednarodne operacije in misije sprejeta zaradi trenutnih razmer in ukrepov v boju proti covidu-19. S trimesečnim zamikom načrtovane rotacije kontingenta Slovenske vojske na Kosovu je mogoče zagotoviti dovolj pripadnikov SV, ki se lahko takoj vključijo kot pomoč drugim organom pri spoprijemanju s koronavirusom, prav tako lahko pomagajo Policiji pri varo-

Za tri mesece
se podaljšuje
menjava kontingenta
na Kosovu.

vanju državne meje, kjer v zadnjem obdobju opažajo ponovno povečanje nezakonitih prehodov večjih skupin migrantov.

Slovenska vojska si zdaj ne more privoščiti menjave pripadnikov na misiji, saj bi bilo tako veliko pripadnikov dlje časa neoperativnih. Po ministrovih besedah bi to namreč pomenilo, da bi bili pripadniki po vrnitvi v domovino najprej napoteni za 14 dni v karanteno, zato jih ne bi mogli razporediti na naloge v Republiki Sloveniji. Hkrati bi bili v karanteni tudi pripadniki, ki bi odšli na misijo Kforja ter tako ne bi mogli izvajati nalog v podporo varnosti in stabilnosti na Kosovu,

kjer prispevek Slovenije predstavlja pomemben del mednarodne prisotnosti v regiji. Z odločitvijo o zamiku menjave in o aktualnih razmerah v domovini je pripadnike Slovenske vojske na misiji Kforja na Kosovu seznanil poveljnik sil SV brigadir Miha Škerbinc. O odločitvi za zamik menjave kontingentov se je pogovarjal tudi s poveljnikom misije italijanskim generalmajorjem Michelejem Risijem, ki ceni prispevek Slovenske vojske, zato odločitev razume in odobrava.

Priporočila za zamik rotacij sedanjih kontingentov članic v operacijah na poznejši datum oziroma za izogibanje menjavam kontingentov v trenutnih razmerah epidemije s covidom-19 so bila predstavljena tako v Natu kot tudi v OZN in EU. S podobnimi izzivi pri menjavi kontingentov se spoprijemajo tudi partnerske vojske v misiji Kforja, pri čemer jih večina sledi priporočilom in podaljšujejo rotacije.

Minister za obrambo RS je ob koncu pojasnil, da bo za posameznike Slovenske vojske z utemeljenimi zdravstvenimi ali družinskimi razlogi omogočena varna vrnitev v domovino. Skladno s t. i. novim zakonskim koronapaketom, ki ga je potrdil državni zbor, pa bodo pripadniki na misijah za to podaljšanje posebej denarno nagrajeni.

LEPILO

Ž

e pred mnogimi leti so praljudje uporabljali lepilo za vroče lepljenje, kar potrjujejo tudi arheološka odkritja. Danes je temu izdelku podobna pištola za vroče lepljenje. Verjetno na lepilo ne pomislimo v povezavi s preživetjem in v resnici za preživetje ni nujno. Pa vendar lahko to znanje reši marsikatero težavo, kadar se znajdemo zunaj civilizacije. Smrekovo smolo lahko nabereмо ob vsaki priložnosti. Kadar nimamo s seboj posode ali vrečke, jo ovijemo v nekaj drevesnih listov ali trave in damo v žep. Po tem opravlilu bomo sicer imeli lepljive roke, a kljub temu je vredno poskusiti. Smola je namreč uporabna surovina. Pri kurjenju ognja že majhna količina kot netilo dela čudeže, kako šele pomaga smrekovo mazilo. V tokratni rubriki bom predstavil, kako lahko smolo koristno uporabimo tudi pri izdelavi lepila.

V smrekovem gozdu lahko hitro nabereмо dovolj smole. Potrebujemo je deciliter. Če bomo že pri nabiranju natančni in bomo izločali koščke lubja, bomo imeli pozneje manj dela. Za izdelavo lepila potrebujemo posodico. To je lahko kakršna koli pločevinka. Najprej si moramo pripraviti 20 centimetrov dolge paličice in za eno dlan hladnega oglja, ki ga zdrobimo v prah. V pločevinki nato stopimo smolo z nenehnim mešanjem. Ta se ne sme zažgati. Ko je smola stopljena, ji dodamo oglje v prahu. Razmerje naj bo 60 proti 40 ali 70 proti 30 odstotkov v korist smole. Dobljena pasta bo vroča, gosta in tekoča. Z vnaprej pripravljenimi paličicami potem maso mešamo in jo navijamo nanje. Najbolje je, da poiščemo ploščat kamen in maso še z njim svaljkamo na paličico. Ob tem se bo ohlajala in sprijela na les. Dobimo nekaj liziki podobnega. Maso oblikujemo ves čas, dokler je topla. Če bi jo kam samo postavili,

BESEDILO IN FOTO Igor Fortuna

bi drsela, dokler se ne bi ohladila. Zato je smiselno, da si dlani nadrgnemo s prahom oglja in oblikujemo maso z rokami. Če si rok ne bi nadrgnili s prahom, bi se masa ves čas prijemala rok in bi jo težko oblikovali. Ko se zmes ohladi, postane trda kot kamen in tudi zveni tako, kadar z njo udarimo. Takšnih paličic lahko naenkrat naredimo več, saj niso prav nič lepljive, in jih spravimo kamor koli. S takšnim lepilom so

naši predniki lepili konice na puščice, vstavljali kremenova rezila v lesen ročaj, zatesnili kakšno posodo in verjetno še marsikaj. Kadar lepilo potrebujemo, ga samo dvignemo nad podlago, na kateri ga želimo uporabiti. Potem ga z drugo še gorečo palico, ki jo potegnemo iz ognja, stopimo. Vse skupaj je videti, kot bi z vžigalnikom topili plastiko. Prav tako lahko lepilo nakapljamo na podlago, ki jo želimo zalepiti. Ko je lepilo še vroče, ga s prsti ali leseno paličico vtremo v podlago. Lahko ga približamo ognju, da se še omehča in ga popravimo. Ko se ohladi, se spet popolnoma strdi. S takšnim lepilom pa je sicer težko zakrpati plastično ponjavo. Lepilo, ki kaplja na podlago, je prevroče, in namesto da bi zakrpali luknjo, naredimo novo in še večjo.

Kadar nimamo pri sebi ničesar posodi podobnega, lahko lepilo pripravimo tudi brez nje. Na kamniti podlagi stolčemo oglje v prah, nanj položimo hladno smolo in s kamnom ali roko vse nasvaljkamo na paličico. Vsake toliko lepilo še položimo na toplo, da se malo omehča in poveže. Namesto oglja lahko uporabimo tudi suhe zajčje iztrebke, ki vsebujejo travnate vlaknine. Čeprav je v tem lepilu večji del smole, pa te paličice niso uporabne za prižiganje ognja, saj v primerjavi s smolo ne gorijo dobro.

ZASTAVA JE SVETINJA

D

an slovenske zastave zaznamujemo 7. aprila. Tako se spominjamo 7. aprila 1848, ko je slovenski

domoljubni študent Lovro Toman s somišljeniki prvič izobesil slovensko trobojnico na Wolfovi ulici 8 v Ljubljani. Dejanje je bilo odgovor na izobešanje nemške zastave na stolpu Ljubljanskega gradu, kar so naredili nemški pripadniki narodne garde. Slovenska zastava je poleg grba in himne eden izmed državnih simbolov, ki se v obrambnem resorju veliko pojavlja in je spoštovan.

V naši zgodovini najdemo številne primere, ko je prav slovenska zastava Slovenkam in Slovencem dajala upanje v svobodo in zaupanje v uresničitev hrepenenja po samostojni državi. Tako je leta 1926 dramatiku Bratku Kreftu ob pogrebu pesnika Srečka Kosovela v Tomaju na Krasu uspelo v njegov grob položiti šopek s privezanim slovenskim trakom. To je bilo v času italijanske okupacije Primorske zelo pogumno in domoljubno dejanje. Zgodovinski viri tudi navajajo, da se je v okupirani Ljubljani med drugo svetovno vojno na zvoniku frančiškanske cerkve pojavila slovenska zastava, katere odstranitev je okupatorju predstavljala veliko težavo.

Kodeks vojaške etike Slovenske vojske ne predpisuje ponosa in spoštovanja državnih simbolov, vendar ju pripadniki Slovenske vojske izkazujejo. V Slovenski vojski so državni simboli zelo spoštovani. Med spoštljivimi simboli so na prvem mestu zagotovo zastava Republike Slovenije in bojne zastave posameznih enot Slovenske vojske.

V vojaškem življenju so zastave nenehno navzoče. Za Slovensko vojsko, ki s slovensko državno zastavo v mednarodnih operacijah in na misijah po svetu dokazuje zavezanost miru in varnosti, je zastava simbol povezanosti z domovino. Zastava je eden izmed temeljnih elementov

BESEDILO mag. Jerica Pavšič
in podpolkovnik
Marko Hlastec
FOTO svetovni splet

vojaške slovesnosti, odnos do nje in drugih državnih simbolov pa je v Slovenski vojski posebej določen, in to tako, da je vse ravnanje z zastavo, torej izobešanje, nošenje in hramba, izvedeno častno ter je tudi sestavni del urjenja vseh slovenskih vojakov. Zastavi se izkazuje čast, primerljiva s častmi, ki se izkazujejo najvišjim državnim predstavnikom, in je tudi priča vsem pomembnim dogodkom v življenju vojakov ter v vojašnicah. Pod zastavo vojaki prisegajo, in to tako, da držijo v roki rob slovenske zastave, ko podpisujejo slovesno prisego domovini.

Nekoč so za vojake pogosto rekli, da jih je domovina »poklicala pod

zastavo«, kar je pomenilo, da so bili poklicani, da domovino in njeno zastavo branijo. Spomnimo se zanosa in navdušenja, ko so pripadniki Teritorialne obrambe prvič dvignili slovensko trobojnico na slovesnosti ob razglasitvi samostojnosti. Še vedno imamo v spominu fotografije, kako so pripadniki Teritorialne obrambe žareli od ponosa, ko so se v prvih zajetih oklepnikih in tankih pojavile slovenske trobojnice v obliki grba Teritorialne obrambe. Slovenski vojaki in miličniki pa so ponosno dvigovali zastavo Republike Slovenije na mejnih prehodih in v osvojenih vojašnicah po vsej Sloveniji.

V Slovenski vojski imajo posebno mesto tri zastave, in sicer slovenska državna zastava, zastava Slovenske vojske ter bojna zastava enote. Zastava Slovenske vojske se hrani v Gardni enoti, slovesno pa se uporablja ob sprejemih z vojaškimi častmi tujih ministrov in načelnikov generalštabov. Prav bojna zastava v enoti pomeni svetinjo. Ta je poleg oznake enote in za enoto značilne baretke glavni simbol, s katerim se pripadniki enote poistovetijo. Na drog bojne zastave se pripenjajo nadomestni trakovi priznanj, ki jih je enota prejela. Tako bojna zastava enote predstavlja nekakšno osebno izkaznico ali celo življenjepisa enote.

ŠPANSKA GRIPA

BESEDILO mag. Matjaž Ravbar in
major mag. Zvezdan Marković,
Vojaški muzej Slovenske vojske
FOTO svetovni splet

Pandemije oziroma epidemije nalezljivih bolezni, ki napadejo širše območje, celino ali ves svet, niso nič novega. V preteklosti je bilo že več daljših in obsežnejših pandemij kuge, kolere, tifusa, tuberkuloze, rumene mrzlice, malarije in gobavosti. Gripa ima med nalezljivimi boleznimi svojevrsten status, saj je pogosta in navadno blaga virusna bolezen, ki pa je lahko tudi zelo smrtonosna. Ena takšnih je bila španska gripa, ki je morila po naših krajih pred dobrimi sto leti.

ŠPANSKA GRIPA NI NASTALA V ŠPANJI

Vsako leto na svetu umre več kot 300.000 ljudi. Po podatkih Centra za nadzor in preprečevanje bolezni v ZDA je bilo zaradi gripe v zadnjih treh desetletjih v ZDA od 3000 do 49.000 smrtnih primerov na leto. Značilna za gripo sta tudi razširitev in delovanje v valovih, po navadi treh. O gripi je prvi pisal oče medicine Hipokrat leta 412 pred našim štetjem. Območni izbruhi so si med stoletji in tisočletji sledili razmeroma pogosto, in sicer na deset do trideset let. Občasno so ti območni izbruhi prerasli v večje, med katerimi so v novejši zgodovini najbolj dokumentirani in znani ruska gripa v letih 1889 in 1890, azijska gripa v letih 1957 in 1958, hongkonška gripa v letih 1968 in 1969, sars leta 2003 in prašičja ter ptičja gripa v letih 2009, 2010 in 2018. Ker omenjeni izbruhi v naših krajih niso imeli večjih posledic, se lahko posvetimo najznamenitejši gripi, ki je morila po naših krajih pred dobrimi sto leti, to je španski gripi. Španska gripa seveda ni nastala v Španiji. V Evropi, ki je bila opustošena od velike vojne, je bolezen že morila, vendar si cenzorji niso upali objavljati novic o množičnem umiranju zaradi oblike gripe. To so prvi naredili v nevtralni Španiji in ime se je obdržalo. Španski časopisi niso pretirano objavljali novic o dogodkih na frontah vojne, ki so prizadeli druge evropske države. Španijo pa je bolezen zelo prizadela, število umrlih je bilo osupljivo, saj so poročali o osmih milijonih Špancev, ki so umrli zaradi posledic gripe. Celo španski kralj Alfonz XIII. je po poročanju zbolel zaradi gripe. Španski mediji so prvič poročali o izbruhu gripe v Madridu konec maja 1918. Španci so verjeli, da virus prihaja iz

Francije, in so ga poimenovali francoska gripa. Sicer pa nekatere študije nakazujejo, da je šlo za virus H1N1 in da se je v Evropo razširil iz Amerike. Preden se je gripa razširila po svetu, so jo prvič opazili v ZDA, Evropi in delih Azije. V nekaj mesecih se je razširila tudi drugod po svetu. Tudi predsednik ZDA Woodrow Wilson se je v začetku leta 1919 okužil z virusom in zbolel za gripo.

ZDRAVNIKI SO PRIJAVILI PRVI ZNANI PRIMER 11. MARCA 1918

Znanstveniki še vedno ne vedo zagotovo, kje se je španska gripa začela, čeprav sumi in teorije kažejo, da v Franciji, Kitajski, Veliki Britaniji ali ZDA. Po nekaterih podatkih naj bi virus razširili v ZDA z uvoženimi delavci iz Kitajske. Vojak kuhar ameriške vojske Albert Gitchell se je tik pred zajtrkom 4. marca prijavil v bolnišnico v vojaški bazi Funston Fort Riley v Kansasu. Pritoževal se je zaradi simptomov mrzlice, vnetega grla, vročine, glavobola in utrujenosti. Do poldneva se je že več kot 100 njegovih tovarišev vojakov pritoževalo, da čutijo podobne simptome, kar označujemo kot prve primere pandemije španske gripe leta 1918. Zdravniki so prijavili prvi znani primer 11. marca 1918. Virus se je med vojniki hitro razširil, saj je v bazi živel 54.000 vojakov. Do konca meseca

< **Gneča na vlakih
je bila razlog,
da se je virus razširil.**

< **Prevoz bolnikov z
vozili ameriškega
Rdečega križa**

je bilo 1100 vojakov hospitaliziranih, 38 pa jih je umrlo po razvoju pljučnice. Zaradi gripe je v ZDA umrlo 675.000 prebivalcev, po vsem svetu pa od 20 do 50 milijonov, po nekaterih ocenah celo do 100 milijonov ljudi. Gripa se je tako izkazala za neprimerno smrtonosnejšo silo kot celotna prva svetovna vojna. Natančno število mrtvih je nemogoče ugotoviti zaradi pomanjkanja zdravstvenih evidenc v več delih sveta.

VIRUS SO PRINESLI AMERIŠKI VOJAKI V FRANCIJO, OD KODER SE JE BLISKOVITO RAZŠIRIL

Zaradi gripe je leta 1918 umrlo več ameriških vojakov, kot jih je med veliko vojno padlo v spopadih. Gripa je prizadela štirideset odstotkov ameriške mornarice, v vrstah kopenskih sil pa je zbolelo 36 odstotkov vojakov. Ker so jih pošiljali na različne

konce sveta, se je zaradi gneče na ladjah in vlakih morilski virus bliskovito širil in postal svetovna težava. Med letoma 1918 in 1920 je v treh valovih po svetu za virusom zbolelo okoli 500 milijonov ljudi. Število umrlih je takrat predstavljalo od tri do pet odstotkov celotnega svetovnega prebivalstva, saj je takrat na svetu živel 1,9 milijarde ljudi. Vpliv gripe je bil sicer na Evropo v tem kontekstu majhen, saj naj bi v Evropi umrlo »samo« dva milijona ljudi, če izvajemo Španijo. Prvi val pandemije leta 1918 se je zgodil spomladi in je bil v splošnem blag. Bolniki, ki so imeli značilne simptome, kot so mrzlica, zvišana telesna temperatura in utrujenost, so običajno okrevali po več dneh, število prijavljenih smrti pa je bilo majhno. Gripa je prizadela vojake na obeh straneh frontnih črt. Po ocenah je bilo okuženih spomladi 1918 tri četrtine francoskih in kar polovica britanskih vojakov. Poleti je prvi val epidemije prizadel tudi nemške sile na zahodni fronti, ki so načrtovale, da bi v tem času začele končno ofenzivo, ki bi odločila o izidu vojne v prid centralnim silam. Bolezen je pomembno vplivala na že do takrat slabo moralo vojakov. Poveljnik nemške armadne skupine Kronprinz Rupprecht prestolonaslednik Leopold Rupprecht Bavarski je 3. avgusta 1918 zapisal, da so slabe odločitve in načrtovanje ter priprave ofenziv, velike izgube ter poglobljajoča se gripa močno prizadeli bojno moralo vojakov v III. pehotni diviziji. Medtem se je gripa zaradi vojnih naporov, izjemno visoke virulentnosti in množičnih prevozov vojakov hitro širila zunaj meja Zahodne Evrope. Do konca poletja so v Rusiji, Severni Afriki, Kitajski, Japonski in Indiji poročali o številnih primerih obolelosti za gripo.

DRUGI VAL ŠPANSKE GRIPE

Velika vojna se je končala 11. novembra 1918, vendar je gripa še naprej pustošila v mednarodnem prostoru in se z vrnitvijo vojakov iz vojne v še pogubnejšem valu spet vrnila v ZDA. Okužilo se je približno 28 odstotkov prebivalstva ZDA, preden je bolezen dokončno prodrla zunaj njenih meja. Ameriško zdravniško združenje je priznalo, da se je končal en spopad, vendar se je pojavil nov izziv, to je boj proti nalezljivi bolezni. Zgodovinarji

zdaj verjamemo, da je usodno resnost drugega vala španske gripe povzročil mutirani virus, ki so ga razširili premiki vojaštva po vsem svetu. Poročila o primerih novih okužb z virusom španske gripe dokazujejo, da je poleti 1918 število obolelih upadlo in v začetku avgusta je bilo zaznati upanje, da je virus premagal. Vendar je bilo to obdobje le zatišje pred nevihto. Nekje v Evropi se je pojavil mutirani sev virusa španske gripe, ki je s svojo močjo ubil popolnoma zdravega mladeniča ali žensko v 24 urah po tem, ko so se pokazali prvi znaki okužbe. Konec avgusta 1918 so vojaške ladje zapustile angleško pristaniško mesto Plymouth. Prevažale so vojake, ki niso vedeli, da so okuženi z novim, precej smrtonosnim sevom virusa španske gripe. Ko so te ladje prispele v mesta Brest v Franciji, Boston v ZDA in Freetown v zahodni Afriki, se je začel drugi val globalne pandemije. Sledili so trije najhujši meseci v boju proti španski gripi, to so september, oktober in november 1918. Zgodovinar z univerze Ohio State James Harris je prepričan, da je eden glavnih razlogov za izbruh drugega vala pandemije hitro premeščanje vojakov po vsem svetu. Od septembra do novembra 1918 se je stopnja umrljivosti zaradi španske gripe nepričakovano strmo povečala. Samo v ZDA je zaradi španske gripe oktobra 1918 umrlo 195.000 prebivalcev. V nasprotju z običajno sezonsko gripo, ko so žrtve večinoma zelo mladi in zelo stari, je drugi val španske gripe potekal po tako imenovani krivulji W. Umrlo je veliko mladih in starih ljudi pa tudi veliko tistih srednjih let, torej starih od 25 do 35 let.

PODCENJEVANJE KARANTENE JE PRIPOMOGLA K ŠIRJENJU GRIPE V DRUGEM VALU

Zgodovinar James Harris verjame, da je bilo za hitro širjenje španske gripe jeseni 1918 vsaj deloma krivo, da uradniki v javnem zdravstvu med vojno niso želeli uvesti karantene. Slikovit je primer iz Velike Britanije. Vladni uradnik Arthur Newsholme je namreč dobro vedel, da je strogo omejevanje gibanja in druženja civilnega prebivalstva najboljši način

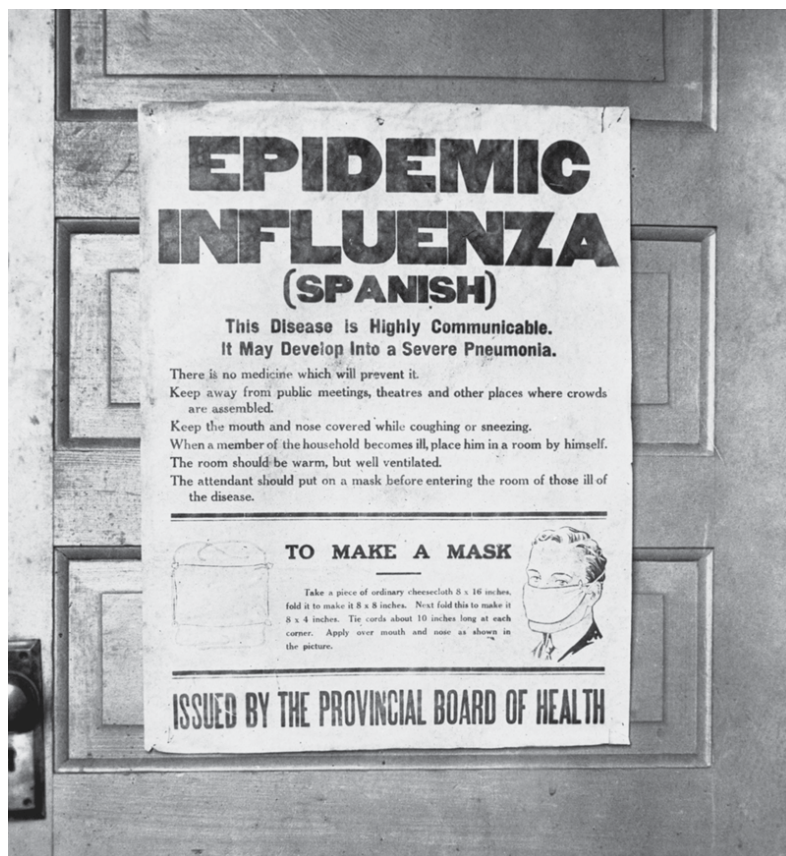
**Zaradi
preobremenjenosti
so veliko javnih
stavb preuredili
v improvizirane
bolnišnice.**

za boj proti širjenju zelo nalezljive bolezni. Vendar ni hotel tvegati poraza v vojni, ki bi bil posledica prepovedi zapuščanja domov civilnega prebivalstva, zlasti delavkam in delavcem v tovarnah streliva in orožja. Prepričan je bil, da so vojne razmere takšne, da opravičujejo prevzemanje tveganja širjenja pandemije, zato je spodbujal Britance k nemotenemu nadaljevanju svojega dela ter k temu, da so nevarnost pandemije preprosto zanemarili.

➦ V ZDA SO MESTA POSKUŠALA NA RAZLIČNE NAČINE USTAVITI ŠIRJENJE GRIPE

Uničujoči drugi val španske gripe je dosegel obale ameriške celine pozno poleti 1918. Ameriški vojaki, ki so se prvi vrnili domov iz Evrope, so razširili virus v Boston, New York in Filadelfijo. Prebivalci od St. Louisa do San Francisca niso skrivali velikega strahu, da jih bodo ti vojaki okužili, ko se vrnejo domov. Župani in mestni zdravstveni uradniki so bili prepuščeni improvizaciji, saj niso imeli cepiva niti niso poznali vzroka izbruha in širjenja gripe. Spraševali so se, ali bi morali zapreti šole in prepovedati vsa javna zbiranja, od vsakega državljana zahtevati, da nosi gazno masko na obrazu, ter ali bi bilo zaprtje pomembnih finančnih središč v vojnem času nedomoljubno. V nekaterih ameriških mestih je bilo zato precej slabše kot v drugih. Če se ozremo na več kot stoletje pozneje, obstajajo dokazi, da so najzgodnejši in najbolj organizirani odzivi vsaj začasno upočasnili širjenje bolezni, medtem ko so mesta, ki so zavlačevala z uvedbo ukrepov, plačala visoko ceno.

V FILADELFIJI SO ORGANIZIRALI ŠE PARADO

Španska gripa se je širila med vrstami kopenske vojske in mornarice v Filadelfiji kot divji požar do sredine septembra 1918. Komisar za javno zdravje v Filadelfiji dr. Wilmer Krusen je javnosti zagotavljal, da so vojaki zboleli samo za staromodno sezonsko gripo in da ne ogrožajo zdravja civilnega prebivalstva. Ko so 21. septembra poročali o prvih primerih okužb civilnega prebivalstva, so lokalni zdravniki postali zaskrbljeni. Menili so, da bi to lahko bil začetek epidemije. John M. Barry v knjigi *The Great Influenza: The Story of the Deadly Dead Pandemic in History* piše, da je dr. Krusen s svojimi sodelavci trdil, da bodo v Filadelfiji zmanjšali tveganje širjenja okužbe z virusom španske gripe, če prebivalci ostanejo na toplem, ohranjajo suhe noge in skrbijo za redno opravljanje velike potrebe. Število okužb je med civilnim prebivalstvom iz dneva v dan skrb vzbujajoče naraščalo, zato so strokovnjaki za nalezljive bolezni opozarjali, da bo parada Posojilo svobode, ki naj bi pritegnila nekaj sto tisoč obiskovalcev, »vnetljiva zmes« za izbruh epidemije. Dr. Krusen je zavrnil preklic parade in vztrajal, da

Na nevarnost
okužbe in nujnost
upoštevanja ukrepov
so opozarjali z
izobešanjem plakatov.

parada mora potekati, saj bodo tako zbrali več milijonov dolarjev vojnih obveznic. Domoljubna povorka vojakov, skavtov, drugih nastopajočih in lokalnih dostojanstvenikov se je 28. septembra raztezala dve miljii čez središče Filadelfije. Na pločnikih je bilo veliko gledalcev. Le 72 ur po paradi je bilo vseh 31 bolnišnic v Filadelfiji zasedenih z obolelimi, do konca tedna je umrlo 2600 ljudi. George Dehner, avtor oddaje *Global Flu and You: A History of Influenza*, meni,

da je bila Krusenova odločitev za parado nesporno slaba zamisel, saj je stopnja okužbe v Filadelfiji konec septembra že skrb vzbujajoče naraščala. Parada je verjetno samo poslabšala razmere.

ST. LOUISU JE Z VARNOSTNIMI UKREPI USPELO IZRAVNATI KRIVULJO OBOLELIH

Odziv pristojnih za javno zdravje v St. Louisu v zvezni državi Misuri je bil povsem drugačen. Še preden je bil v mestu potrjen prvi primer španske gripe, je komisar za zdravje dr. Max Starkloff opozoril lokalne zdravnike, da morajo biti v visoki pripravljenosti. Prav tako je za St. Louis *Post-Dispatch* napisal uvodnik o pomenu izogibanja in omejevanja druženja prebivalstva v skupinah. Gripa se je začela širiti med civilno prebivalstvo St. Louisa iz bližnje vojašnice in zelo hitro so bili izdani ukrepi za omejitev njenega širjenja. Lastniki tovarn so najprej zavračali ukrepe, toda dr. Starkloff je ob močni županovi podpori vztrajal pri svojih stališčih in zahteval spoštovanje ukrepov. Število okuženih je naraščalo po pričakovanjih in vzpostavili so mrežo prostovoljnih medicinskih sester, ki so zdravile tisoče bolnih prebivalcev na nji-

hovich domovih. Dehner tudi pravi, da so lahko uradniki javnega zdravstva v St. Louisu zaradi teh varnostnih ukrepov izravnali krivuljo in preprečili, da bi se epidemija gripe čez noč razširila, kot se je to zgodilo v Filadelfiji. V St. Louisu niso čakali kot v Filadelfiji, temveč so hitro sprejeli in začeli izvajati ukrepe. Zaprli so šole in kinodvorane ter prepovedali javna zbiranja. Stopnja umrljivosti v St. Louisu je bila le ena osmina stopnje umrljivosti, ki jo je ugotovila Filadelfija. To pa ne pomeni, da so prebivalci epidemijo preživeli nepoškodovani. Dehner je ugotovil, da je mesto huje prizadel tretji val španske gripe, ki je izbruhnil pozno pozimi in se zavlekel v pomlad 1919.

V SAN FRANCISCU SO ODREDILI OBVEZNO NOŠENJE MASK

V San Franciscu so zdravstveni uradniki usmerili napore za omejitev hitrega širjenja gripe z odreditvijo ukrepa obveznega nošenja gazne maske. Kalifornijski guverner William Stephens je izjavil, da je bila domoljubna dolžnost vsakega ameriškega državljana nositi masko, in župan San Francisca James Rolph je predpisal obvezno nošenje mask. Vsi, ki so jih v javnosti zalotili brez maske ali so jih neprimerno nosili, so bili aretirani, obtoženi, da so motili mir, in bili kaznovani s plačilom kazni, ki je znašala pet dolarjev. Od 25. oktobra je moral vsak prebivalec in obiskovalec San Francisca nositi masko, ko je bil v javnosti ali v skupini dveh ali več ljudi, razen med obrokom. V literaturi in virih lahko beremo, da so mestni uradniki trdili, da maske zagotavljajo 99-odstotno varnost pred okužbo in obolevnostjo za gripo, vendar zgodovinarji in zdravniki menijo, da je bila nizka stopnja okužbe v San Franciscu oktobra 1918 bolj posledica dobro organizirane kampanje in doslednega izvajanja ukrepov karantene. Pozornost so namenili dosledni izolaciji mornariških oziroma pristaniških obratov, zgodnjemu zapiranju šol, strogemu nadziranju spoštovanja ukrepa prepovedi organiziranja družabnih srečanj ter zapiranja dostopa do vseh krajev, ki so namenjeni javnemu razvedrilu. Mestne oblasti so opoldan 21. novembra z zvočnim signalom preklicale ukrepe. Župan Rolph je že dan prej podpisal odlok o prenehanju

veljavnosti ukrepa. Zdravstvena stroka je opozarjala, da naj prebivalci še ne zavržejo mask, vendar so bile te že tako osovražene, da so jih z veseljem trgali in metali po ulicah. V lokalnem časopisu lahko beremo, da so bili pločniki in ceste posuti s to osovraženo relikvijo, policija pa je strogo nadzirala, da ne bi kdo snel maske pred 12. uro. Opisan je tudi primer, ko je policist zavpil nekemu moškemu, naj si pokrije usta, ko je ta hotel masko sneti le nekaj sekund pred poldnevom. Drugače pa so v San Franciscu ukrepali ob pojavu tretjega vala januarja 1919. Zaradi vnovičnega širjenja in upiranja ponovni uvedbi ukrepov,

ki so jih izvajali med drugim valom, je bila stopnja umrljivosti izjemno visoka. Analize kažejo, da bi z znanimi ukrepi lahko zmanjšali število umrlih kar za 90 odstotkov. Predstavljene izkušnje mest nam kažejo, da nespoštovanje ukrepov za upočasnitev in zajezitev širjenja epidemije povzroča hiter porast števila obolelih v zelo kratkem času, kar ima hude posledice na zdravljenje obolelih in predstavlja obremenitev zdravstvenih ustanov in zdravstvenih delavcev, kar je še huje.

TRETJI VAL GRIPE JE IZBRUHNIL V AVSTRALIJ

Do decembra 1918 je Američanom uspelo omejiti in premagati smrtonosni drugi val španske gripe, vendar pandemije še zdaleč ni bilo konec. Tretji val je izbruhnil v Avstraliji januarja 1919 in se vrnil v Evropo ter ZDA. Stopnja umrljivosti tretjega vala je bila prav tako

Hitro širjenje gripe so omejili z ukrepom obveznega nošenja gaznih mask.

visoka kot med drugim valom, vendar so bili na koncu vojne leta 1918 odpravljeni pogoji, ki so omogočili, da se je bolezen tako hitro širila. Na globalni ravni je med tretjim valom še vedno umrlo več milijonov ljudi, vendar je to v primerjavi z apokaliptičnim številom umrlih med drugim valom le njegova »senca«. Eden glavnih razlogov, da je španska gripa leta 1918 zahtevala toliko življenj, je ta, da znanost preprosto ni imela orodij, s katerimi bi razvila cepivo proti virusu. Z

mikroskopi do tridesetih let prejšnjega stoletja sploh ni bilo mogoče videti nekaj tako neverjetno majhnega, kot je virus. Prvo licenčno cepivo proti gripi se je v Ameriki pojavilo v štiridesetih letih dvajsetega stoletja. V naslednjem desetletju so proizvajalci cepiv rutinsko proizvajali cepiva, ki bi pomagala pri nadzoru in preprečevanju prihodnjih pandemij. V številnih državah so se spoprijemali s pomanjkanjem zdravstvenih delavcev, saj jih je veliko odšlo delat v vojaške bolnišnice na frontah ali v zaledju. Med razpoložljivim zdravstvenim osebjem se jih je veliko okužilo z gripo. Poleg tega so bile bolnišnice na nekaterih območjih

tako preobremenjene s številnimi obolelimi za gripo, da so morali šole, zasebne domove in druge stavbe preurediti v improvizirane bolnišnice. V njih so delali tudi študenti medicine. Uradniki so v številnih krajih postavili karantene, določili obvezno nošenje mask v javnosti in zaprli javna mesta, tudi šole, cerkve in gledališča. Prebivalcem so svetovali, da se izogibajo rokovanju in objemanju ter naj ostanejo doma v zaprtih prostorih, knjižnice naj zaprejo in ustavijo izposojanje knjig. Sprejeli so tudi predpise o prepovedi pljuvanja. V New Yorku so poskušali omejiti vse vrste slabih navad, od nezaščitenega kihanja in kašljanja do pljuvanja po ulicah. The New York Times je poročal, da so v nadzor vključili tudi skavte, ki so se sprehajali po ulicah in nadzirali tiste, ki so pljuvali. Če bi opazili koga, da javno pljuva, bi mu izročili kartico, s katero bi ga podučili, da ogroža zdravje prebivalcev v mestu. Na kartici je pisalo: »Kršite sanitarni zakon!« Leta 1919 so odpovedali tudi odločilno tekmo finala v hokejski ligi za Stanleyjev pokal. Na pokalu je bilo zapisano »1919 – Montreal Canadiens – Seattle Metropolitans – serija še ni končana«.

ŠPANSKA GRIPA PRIZADELA TUDI SLOVENSKE DEŽELE

Tudi slovenske dežele je pandemija španske gripe močno prizadela. Danes lahko zaradi različnih razlogov in zgodovinskih okoliščin zgolj domnevamo o številu obolelih in smrtnih žrtvah bolezni pri nas. V propadajoči monarhiji naj bi umrlo kar 260.000 ljudi. Bolezen je pri nas pustošila v dveh valovih. Pojavila se je septembra 1918 in vrhunec dosegla oktobra, drugi val pa je izbruhnil spomladi 1919, z vrhuncem marca. Bolezen naj bi se med prebivalstvom širila »kakor gozdni požar v viharju«. Med obolelimi so umirali predvsem mladi ljudje. V najranljivejši skupini so bili stari od 20 do 39 let. Predvsem hitro se je bolezen razširila med šolsko mladino in oblasti so oktobra 1918 za mesec dni zaprle šole. Predstavniki oblasti so širjenje bolezni želeli preprečiti tudi s širjenjem vedenja o pomenu osebne higiene, saj so se zavedali, da se gripa širi kapljično in z vnosom skozi sluznico.

PRED 146 LETI SE JE RODIL GENERAL MAISTER

BESEDILO mag. Jerica Pavšič in major
mag. Zvezdan Marković
FOTO Bruno Toič

G

eneral Rudolf Maister se je rodil 29. marca 1874 na Šutni, v takratnem predmestju, danes pa v središču

Kamnika. Kot vojaški strateški voditelj je pomembno vplival na oblikovanje slovenske meje na severu ter tako na dolgoročno veliko ugodnejši izid slovenskih državotvornih interesov, kot se je sicer nakazovalo po koncu prve svetovne vojne ob razpadu Avstro-Ogrske. Odnos do generala in pesnika se je skozi čas spreminjal. V obdobju po slovenski osamosvojitvi se je spoštovanje njegovih zaslug za narod v slovenski javnosti okrepilo. Njegov lik postaja vse bolj prepoznaven, saj je s svojimi izjemnimi dejanji pokazal veliko domoljubja.

Družina Maistrovih se je v Kamnik preselila zaradi očetove delovne namestitve. Njegov oče je bil namreč nadzornik v finančni straži in je služboval po različnih krajih Avstro-Ogrske. Rudolf Maister je v Kamniku preživel zgodnje otroštvo, osnovno šolo pa je obiskoval v Mengšu, kamor se je družina pozneje preselila. Čeprav o njegovem bivanju v Kamniku

Slovenska vojska ohranja spomin na dejanja generala Maistra.

ni veliko znanega, je dokazano, da je vse življenje ohranil gorenjsko narečje. S Kamnikom je ostal tesno povezan, leta 1924 je postal tudi kamniški častni meščan. Njegova rojstna hiša je danes preurejena v muzej in je prizorišče tradicionalnih Maistrovih večerov.

OSVOBODITELJ MARIBORA IN BRANILEC SEVERNE MEJE

Osemnajstletni Maister se je leta 1892 vpisal na domobransko kadetnico

Landwehrkadetenschule na Dunaju. Po dveh letih jo je končal in postal poklicni vojak. V Ljubljani je obiskoval in končal jezdarsko šolo za pehotne častnike, nato se je usposobil za orožarskega častnika ter se izpopolnjeval na častniški šoli tretjega armadnega zbora oziroma korpusa v Gradcu. Kot častnik avstro-ogrske vojske je služboval v Ljubljani, Celovcu, Przemyslu, Celju in Mariboru. Njegova visoka slovenska narodna zavestnost je bila razlog za številne službene težave in disciplinske kazni. 30. oktobra 1918 je mariborski nemški občinski svet razglasil Maribor z okolico za del Nemške Avstrije. Major Rudolf Maister je 1. novembra 1918 kot poveljnik mariborskega okrožja črne vojske v vojašnici 26. polka v Melju pred mestnim poveljnikom polkovnikom Antonom Holikom in zbranimi častniki izjavil: »Ne priznavam teh točk. Maribor razlašam za jugoslovansko posest in prevzemam v imenu svoje vlade vojaško poveljstvo nad mestom in vso Spodnjo Štajersko.« Narodni svet je prevzel upravo na slovenskem Štajerskem, majorju Rudolfu Maistru pa je podelil naziv general. General Maister je 9. novembra 1918 razglasil mobilizacijo na območju štajerskega obmejnega poveljstva ter v nekaj tednih zbral približno

4000 vojakov in 200 častnikov. 20. novembra 1918 je bil ustanovljen mariborski pešpolk, s slovenskimi častniki in slovenskim poveljevanjem, ki je 23. novembra 1918 razorožil nemško varnostno stražo. Mesto Maribor je tako prešlo popolnoma pod njegovo poveljstvo. General Maister je odločilno vplival na to, da sta Maribor in Spodnja Štajerska ostala v slovenski posesti tudi pri nadaljnjem poteku določanja meja in vse do današnjih dni. V jugoslovanski majski ofenzivi na Koroško v drugi polovici pomladi 1919 je general Maister skupaj s srbskimi častniki uspešno vodil labotski odred in po zmagi prevzel poveljstvo koroškega obmejnega poveljstva v coni A plebiscitnega ozemlja. Septembra 1919 se je moral s svojimi policijskimi silami umakniti iz cone, ker bi lahko vplival na rezultat plebiscita. Vrnil se je v Maribor in postal poveljnik mesta. Od leta 1921 do leta 1923 je bil predsednik komisije za razmejitev z Italijo.

MAISTROVO ŽIVLJENJE JE BILO PREŽETO Z LJUBEZNIJO DO NARODA

V Maistrovi družini je prevladovalo živo domoljubje, družinski člani so se posvečali tudi ljubiteljskemu leposlov-

nemu ustvarjanju. Prav tako je bila izjemno narodno zavedna njegova soproga Marija, rojena Stergar oziroma Sterger. Bila je prva narodna dama Maribora, pobudnica in organizatorka različnih humanitarnih akcij, borka za enakopravnost žensk, predvsem za volilno pravico žensk, ter ustanoviteljica socialno-zdravstvenih ustanov za otroke in matere samohranilke. General Maister, s pesniškim psevdonimom Vojanov, pa je bil poleg svojega poklica vojaškega poveljnika in uresničevanja državotvornega poslanstva dejaven tudi na kulturnem področju. Ukvarjal se je z ljubiteljskim slikarstvom, pisanjem poezije, napisal je pesniški zbirki Poezije in Kitica mojih, zbiranjem knjig, imel je veličastno knjižnico, mentorstvom mladim kulturnim ustvarjalcem in govorništvom. Umrli je 26. julija 1934 na Uncu pri Rakeku, kamor je pogosto zahajal vse svoje življenje. Pokopan je v Mariboru na pobreškem pokopališču.

VZORNIK DELUJOČIM V OBRAMBNEM RESORJU

Maister je pogumno in vizionarsko dejanje, s katerim je odločilno posegel v določitev meje med novonastalima državama na Spodnjem Štajerskem, opravil kot vojaška osebnost. Zaradi svojih poguma in premočrtnosti ter modre odločitve Narodnega sveta za Štajersko je dosegel povišanje v generala, s čimer se je povzpел s taktične na strateško raven poveljevanja. Zavest o Maistrovih zaslugah za narod

v slovenski javnosti se je po osamosvojitvi bistveno okrepila. Na to kažejo uveljavitev državnega praznika Rudolfa Maistra, ki ga od leta 2005 praznujemo v spomin na 23. november 1918, in tudi delovanje društev, ki ohranjajo spomin nanj, poimenovanja ulic in trgov, številni javni spomeniki ter na novo urejene muzejske in spominske zbirke. Izšlo je tudi več literarnih del z generalom Maistrom v glavni vlogi, namenjenih otrokom in mladini.

VOJAŠKI MUZEJ SV KOT NEGOVALEC SPOMINA NA GENERALA MAISTRA

Ministrstvo za obrambo in Slovenska vojska še posebej ohranjata spomin na izjemna vojaška dejanja generala Maistra ob koncu prve svetovne vojne, ki so preprečila, da bi velik del slovenskega etničnega ozemlja severovzhodne Slovenije ostal ločen od osrednjega narodnega ozemlja. Zato tudi ne preseneča, da je Vojaškemu muzeju SV zaupana skrb za širjenje znanja o najslavnejšem generalu slovenske vojaške zgodovine, ne samo med zaposlenimi, temveč tudi širše. Veliko simbolike je mogoče prepoznati tudi v dejstvu, da ima Vojaški muzej SV kot osrednji državni vojaški muzej svoj sedež prav v Kadetnici Maribor. Avlo pri vhodu krasi velik portret generala, ki je postavljen ob portretu drugega pomembnega častnika slovenskega rodu barona Jurija Vege. Muzej v Kadetnici je postavil na ogled dve razstavi o Rudolfu Maistru, in sicer General in pesnik Rudolf Maister Vojanov ter Boji za slovensko severno mejo 1918–1920. Sicer pa muzej tesno sodeluje tudi z Zvezo društev general Maister in posameznimi zvezami oziroma društvi, na povabilo gostuje s svojimi razstavami o generalu Maistru na osnovnih in srednjih šolah, v kulturnih domovih, galerijah ter muzejih. Ministrstvo za obrambo in Slovenska vojska bosta tudi v prihodnosti z različnimi dejavnostmi, zlasti pa s pomočjo Vojaškega muzeja, skrbela, da se bo spomin na dejanja generala Maistra ohranil za prihodnje rodove, kar bo utrjevalo njihova narodno identiteto ter domoljubje kot temeljni vrednoti.

MLAD KAJAKAŠ Z VRHUNSKIMI REZULTATI

BESEDILO Petra Miklaužič
FOTO arhiv Simona Ovna

Ljubljančan Simon Oven je mlad slovenski kajakaš. Leta 2017 je na evropskem prvenstvu v Skopju postal evropski podprvak v klasičnem spustu na divjih vodah in s težko osvojenim srebrom dokazal, da je šele na začetku svoje uspešne kariere. Leto dni pozneje je z naslovom svetovnega prvaka na prvenstvu v Muotathalu v Švici poskrbel za vrhunski dosežek, kar do zdaj ni uspelo še nobenemu tekmovalcu v samostojni Sloveniji. Leta 2018 ga je Kajakaška zveza Slovenije razglasila za kajakaša leta. Lani je postal pripadnik Športne enote Slovenske vojske in zaposlitev v vojski mu veliko pomeni.

ZAČELO SE JE KOT IGRA

Kajak na divjih vodah v nasprotju s tekmovalcem na mirnih vodah ni olimpijska disciplina. Poteka na tekočih rekah, tekmovalci pa se med seboj pomerijo v dveh disciplinah. Klasični spust na razdalji od treh do šestih kilometrov traja od 10 do 20 minut, druga disciplina je sprint, ki poteka na krajši progi in na razdalji od 300 do 600 metrov ter traja od ene do dve minuti. Slovenski tekmovalec 27-letni Simon Oven se je s kajakaštvom začel ukvarjati leta 2004. »V kajakaški šport sem sledil starejšemu bratu,« je o svoji zgodnji športni izbiri povedal športnik, ki se s kajakaštvom ukvarja že od otroštva. »Vse se je začelo z igro in druženjem s sovrstniki v našem klubu. Takrat nisem razmišljal o tem, da bi lahko ta šport nekoč postal več kot le konjiček,« je obujal spomine na začetek svoje športne poti. Z odrasčanjem se je začela razvijati tudi njegova športna kariera in veslanje je vse bolj predstavljalo del vsakdana. »Še vedno uživam v tem športu in se počutim enako kot pred veliko leti, ko sem bil še otrok brez vseh obveznosti in tekmovalnj,« je pojasnil Oven.

OSVOJIL JE NASLOV SVETOVNEGA PRVAKA

Simon Oven je leta 2018 kot kajakaš KKK Ljubljana v klasičnem spustu na tekmovalstvu v Švici osvojil naslov svetovnega prvaka, kar do tedaj ni

uspelo še nobenemu Slovencu. Da se vzpenja med najboljše, je dokazal že leta 2017 s srebrom na evropskem prvenstvu. Na zmagovalnem odru v Švici sta mu družbo delala Francoza Paul Jean in Paul Graton. »Nedvomno sem na ta rezultat najbolj ponosen,« je poudaril Oven. Istega leta so mladega perspektivnega športnika pri Kajakaški zvezi Slovenije razglasili za kajakaša leta. V tesni konkurenci si je naziv prislužil prvič v karieri. Poleg naslova svetovnega prvaka je tisto leto uspešno nastopal tudi v svetovnem pokalu in se še drugo leto zapored veselil zmage v skupnem seštevku te serije.

SOČA JE TEHNIČNO ZAHTEVNA REKA

Na vprašanje, katera je bila njegova najljubša tekma do zdaj, je odgovoril, da je to bilo evropsko prvenstvo na Soči leta 2019. »Soča je znana kot tehnično zahtevna reka, ki pa jo precej dobro poznam, saj tam preživim veliko prostega časa,« je povedal kajakaš, ki je na omenjenem prvenstvu za 11,53 sekunde prehitel kolega iz reprezentance Anžeta Urankarja in postal evropski prvak. Tretji je bil Čeh Adam Satke. O tekmi je Oven povedal: »V zgornjem delu, kjer je bilo mirneje, sem dal vse od sebe, potem pa sem nadaljeval skozi tehnično zahtevnejši del bolj z občutkom. V

Oven je eden najboljših v klasični preizkušnji.

Veselje ob ekipnem zlatu v Seu d'Urgellu

zgornjem delu sem se skoraj preveč utrudil, tehnični del dobro opravil in mi je uspelo,« je o pomembnem dosežku povedal Oven, ki velja za enega najboljših kajakašev v klasični preizkušnji na svetu.

TRENIRA VEČKRAT NA DAN

Kajakaš svoj običajni dan začne zjutraj s treningom. »Po navadi zjutraj opravim 60 minut kontinuiranega veslanja, s čimer telo zbudim in se pripravim na naslednji trening,« je pojasnil. Nato je na vrsti drugi trening, s katerim doseže višjo intenzivnost na vodi: »To so raznovrstni intervali, sprinti ter veslanja z zavoro.« Športnik se popoldne znova odpravi na trening kontinuiranega veslanja, ki traja dlje časa. Veslanje vadi od 60 do 90 minut. Za vzdrževanje moči svoj dan konča v fitnessu. Pri kajakaštvu je način treninga odvisen tudi od letnega časa. »V

zimskem obdobju veliko časa preživim v fitnessu in na tekaških smučeh, kar je odličen trening za kardiovaskularni sistem,« je še povedal kajakaš.

ZAPOSLOITEV V SLOVENSKE VOJSKE MU VELIKO POMENI

Simon Oven ne bi dosegal vrhunskih rezultatov, če ob sebi ne bi imel ustrezne podpore. »Na prvem mestu je seveda družina, ki mi vedno stoji ob strani in me podpira. Potem so tu še prijatelji in klubski člani, brez katerih tudi ne gre,« je povedal o svojih najzvestejših navijačih. Precej časa se je ukvarjal z iskanjem primerne zaposlitve, ki bi mu omogočala nadaljevanje športne kariere. Leta 2019 se je pridružil pripadnikom Športne enote Slovenske vojske. »Zaposlitev v vojski mi pomeni veliko, saj mi omogoča, da se lahko popolnoma posvetim treningom in svojim ciljem ter vsem športnim obveznostim. Ponosen sem, da sem član Športne enote Slovenske vojske in da lahko predstavljam Slovenijo v tujini,« je z navdušenjem povedal športnik.

ŠE NAPREJ ŽELI DOSEGATI VRHUNSKE REZULTATE

Njegova kratkoročna športna prihodnost je v teh dneh negotova. Trenutne razmere, ko vlada epidemija, ne omogočajo vpogleda, kako bodo tekmovanja v prihodnjih mesecih potekala. »Svetovno prvenstvo v Združenih državah Amerike je zaradi koronavirusa odpovedano. Za zdaj še nimamo novih informacij o nadomestnem svetovnem prvenstvu,« je razložil Oven. S trenerjem sta se odločila, da se pripravita za izbirna tekmovanja v kajaku na mirnih vodah, katerih izvedba je tudi vprašljiva. »Morda sestavimo skupinski čoln z Joštom Zakrajškom, ki je prav tako član Športne enote Slovenske vojske,« je o nadaljnjih korakih ugibal kajakaš. Kajakaštvo kot šport, ki poteka na rekah, ima v sedanjih razmerah tudi veliko prednosti: »Na srečo je kajakaštvo šport v naravi, tako lahko treningi na vodi kljub koronavirusu nemoteno potekajo.« O svojih pričakovanjih za prihodnost je povzel, da si želi še naprej ostati brez poškodb in dosegati vrhunske rezultate.

IZPITI PO MERILIH SVS STANAG 6001

Bureau for International Language Co-ordination
www.natobilc.org

V

terminološkem koticu v prejšnji številki Revije Slovenska vojska sem pojasnila razliko med testom

ALCPT in izpitom STANAG. Ugotovili smo, da je med njima več razlik kot podobnosti in da dva kandidata z enakim rezultatom na testu ALCPT nimata nujno tudi enakih rezultatov na izpitu STANAG. Tokrat bom na kratko opisala, kaj predstavlja izpit po merilih SVS STANAG 6001 in kaj pomenijo številke na koncu imena.

Celotno ime izpita je Izpiti po merilih SVS STANAG 6001. Že prva beseda nam pove, da je to, čemur mi rečemo na kratko izpit STANAG, pravzaprav več izpitov. Pogovorno uporabljamo besedo v ednini (izpit STANAG), sestavljajo pa ga štirje povsem ločeni izpiti, in sicer izpit iz slušnega razumevanja, govornega sporočanja, bralnega razumevanja in pisnega izražanja.

Izpit se pripravlja, izvaja in ocenjuje po določenih merilih. Mi uporabljamo SVS, slovenski vojaški standard, in STANAG (Standardisation Agreement) oziroma v slovenščini Natov standardizacijski dogovor. V našem primeru je STANAG opredeljen s številko 6001, ki nam pove, da se ta standard nanaša na opisnike jezikovnega znanja na posameznih ravneh (Language Proficiency Level). Po merilih SVS STANAG 6001 se lahko testirajo različni jeziki, ne samo angleščina. Izpiti so res pripravljeni v Sloveniji, vendar so del širšega sistema, ki je usklajen in standardiziran med državami članicami Nata ter partnerskimi državami. Izpite po merilih STANAG 6001 lahko opravljate v različnih državah, vendar naj bi bil rezultat enak ne glede na to, kje ga opravljate. STANAG 6001 je izpit iz znanja jezika, ki meri splošno jezikovno znanje kot splošno sporazumevalno spretnost. To pomeni, da vsebina izpita ne temelji niti na vsebini določenega tečaja niti

BESEDILO Tanja Debevc, ŠTJ
FOTO Bruno Toič

na kakšnem učbeniku. Izpit predvideva, kako bodo kandidati uporabili jezikovno znanje pri strokovnem delu, izobraževanju in v različnih družabnih vlogah. Vse to pa se razlikuje glede na to, katero stopnjo izpita opravljamo. V Slovenski vojski se običajno pogovarjamo o izpiti STANAG 1, 2 ali 3. Poznamo sicer tudi stopnji 4 in 5, vendar v Sloveniji teh stopenj ne testiramo. Rezultat izpita je vedno izražen s štirimi številkami, skladno s standardnim jezikovnim profilom oziroma SLP (angl. Standardised Language Profile). Številke so vedno izražene v enakem zaporedju: slušno razumevanje, govorno sporočanje, bralno razumevanje in pisno izražanje.

Nekdo, ki opravlja izpite na prvi stopnji, lahko pri posamezni jezikovni

spretnosti dobi ocene 0, 0+ in 1. Oznaka plus pove, da jezikovni uporabnik že dosega večji del standarda za naslednjo stopnjo, vendar še ne dosledno oziroma vedno. Tisti, ki opravlja izpite na tretji stopnji, lahko dobi ocene 0, 0+, 1, 1+, 2, 2+ in 3. Če smo vse izpite opravljali na tretji stopnji, je lahko naša končna ocena videti tudi tako 1+, 2+, 3, 2. Vendar ne moremo govoriti o tem, da imamo STANAG 3. To je bil naš cilj. Iz posameznih ocen pa lahko razberemo, da nismo enako dobri pri poslušanju in pisanju, kot smo pri govoru in branju. Samo naše bralno razumevanje je na tretji stopnji. Poznamo torej pet stopenj znanja po merilih STANAG 6001. Izmed teh lahko prve štiri dosežejo tuji govorniki, peto pa le visoko izobraženi naravni govorniki. Stopnje znanja zelo na kratko povzamemo tako: stopnja 0 – brez znanja (no proficiency), 1 – preživetvena raven (survival), 2 – sporazumevalni prag (functional), 3 – raven učinkovitosti (professional), 4 – raven mojstrstva (expert), 5 – visoko izobražen naravni govorec (highly-articulate native).

Pridobljeno potrdilo, na katerem je zapisana stopnja znanja, velja tri leta. Upoštevamo namreč dolžino veljavnosti, ki jo priporoča BILC – Bureau for International Language Co-ordination na svoji strani [HYPERLINK »http://www.natobilc.org«](http://www.natobilc.org) www.natobilc.org, na kateri je še veliko drugih koristnih informacij o izpiti po merilih STANAG 6001.

V samo 1000 dneh med letoma 1347 in 1351 je skrivnostna bolezen pomorila skoraj polovico prebivalcev takratne Evrope. To je bila največja naravna katastrofa, ki je kdaj prizadela človeštvo. Po številu žrtev in splošnem razdejanju se s srednjeveško pandemijo črne smrti lahko neposredno primerja samo še druga svetovna vojna. Skrivnostna srednjeveška bolezen, ki so jo v Evropo prinesli pomorščaki, je bila bubonska kuga. Iz Italije in drugih sredozemskih obalnih mest se je hitro razširila po vsej celini. Povzročila jo je bakterija, ki naj bi izhajala iz Kitajske ali Indije, na ljudi pa so jo s podgan prenesle bolhe. Takrat bolzni nihče ni razumel, kar je strah pred neznanim samo še povečalo. To zgodovinsko poročilo se zlahka poveže s trenutnimi razmerami, ko imamo znova opravka s tako imenovanim serijskim morilcem, najhujšim po drugi svetovni vojni, pred katerim ni varen nihče. Bolezen nam kaže, da ne moremo načrtovati vsega. Življenje ni popolnoma odvisno od naše volje. Mnogi modri so bolezen poimenovali tudi šola življenja, saj nas želi naučiti živeti bolj osredotočeno in čuječe ter se ne pustiti usmerjati zunanjim rečem ali se odreči stalnemu hektičnemu tempu. Bolezen nas želi naučiti tudi hvaležno sprejeti življenje kot dar in živeti v vsakem trenutku. Prav zaradi zavedanja

Spodbudna misel

VSE BO V REDU

o omejenosti časa bi morali živeti čim bolj v tem trenutku in pogovore ter srečanja, ki so nam dani, zavestno doživljati.

In ozdravljenje? To se nikoli ne osredotoča samo na telo, temveč obnavlja tudi dušo. Ozdravljenje je preoblikovanje, naravnost k izvirnemu in pravišnemu človeku. K ozdravljenju so

zdaj usmerjeni napori in molitve večine ljudi doma in po svetu. Veliko naših so delavk in sodelavcev ter bližnjih se ta trenutek, ne glede na vse, predano in pogumno bori za druge ljudi. Tudi zato so minuli velikonočni prazniki prinesli upanje in vabilo, da bi zmogli (po)gledati čez svoje križe in težave ter sprejeti življenje s hvaležnostjo kot neprecenljiv dar. Zaživimo v iskrenem in ljubečem odnosu z bližnjimi ter bodimo pogumni.

Violeta Vladimira Mesarič, VVIK

Prebrali smo

PRAVILA ZA ŠTABNO DELO

Uredniški odbor Pravil za štabno delo, ki so izšla leta 2019, je opredelil in predpisal načela, postopke in organizacijo procesov za sprejemanje odločitev pri načrtovanju delovanj enot Slovenske vojske v posodobljeni ter dodelani zbirki štirih zvezkov, nastali na podlagi več različic. Te so nastajale od leta 1997, vendar nikoli niso bile potrjene na najvišji ravni. Pravila predstavljajo okvir za enovito usposabljanje pripadnikov Slovenske vojske pri sprejemanju odločitev v boju in drugih delovanjih. Opredeljujejo poveljniška razmerja in temeljne štabne procese, ki se nanašajo na načrtovanje, organiziranje ter izvajanje bojnih in nebojnih delovanj ter

drugih nalog enot na taktični ravni. Pri pripravi so bili upoštevani Natovi standardi. Povezanost z njimi omogoča veliko izrazov v angleških vzporednicah, ki olajšajo razumevanje in uveljavljanje posameznih vsebin ter dejavnosti v zavezništvu. Prvi zvezek vsebuje uvodne odločbe in opredeli definicije ter načela poveljevanja in kontrole, načine organizacije in dela štabov ter njihovo vpetost v poveljstva enot. V drugem je predpisan vojaški proces odločanja kot najpogostejše uporabljen proces sprejemanja odločitev v taktičnih enotah, večjih od čete. V tretjem so opisani bojni dokumenti in terminologija. V četrtem zvezku so priloge, ki se uporabljajo kot temelj za vojaški proces odločanja v enotah. Pravila so v elektronski obliki dostopna na spletni strani Digitalne knjižnice MO RS in portalu IPSV, v tiskani obliki pa si jih lahko izposodite v vseh treh enotah KIZC, in sicer v Ljubljani, Mariboru in Vipavi.

Urška Prelog, KIZC

NAGRADNA KRIŽANKA

								ZMANIŠANJE UGLEDA ZARADI ČESA	DRŽAVA V SREDNJI AMERIKI	RADON	HUMORIST-KAPUTRIH	UŽIVALEC MAMIL	NASTAJANJE TROMBU-SOV V ŽILI
							HITERTEK NAKRATKE PROGE						
							LASTNIK RANČA						
							ANTON NANUT			DANSKI OTOK			
										KAREL OŠTIR			
							CVETLICA V ŽITU				KILOMETER		
							POJAV NA TEKOČINI				SL. TV-VODITELJ (SANDI)		
Avtor: Vladimir Milovanović, NAJETO PERO STANJE BREZ GOVORA MOJZESOV BRAT ANGLEŠKI IGRALEC MOORE OTOK V KORNATH GRŠKO MITOLOŠKO PODZEMLE ZADNJI DEL STOPALA SL. NOVINAR (STANE)										REKA V ETIOPIJI			
										GR. BOG PAŠNIKOV			
MAMILO IZ KONOPLJE										LAVINA			
										NEMŠKI PISATELJ HABE			
TOVARNA OROŽJA										NEM. PILOT-KAREITSCH			
										VODITELJ ŽNIDARŠIČ			
NIZEK GOZD, GAJ										GLASBENIK KOVAČIČ			KORIST, PRID
										POTOMEČ			IZDAJATELJ MENICE
VLADAR KNEŽEVINE												MORSKI SESALEC	
												PREBIVALEC KROPE	
KOSTARIŠKI NOGO-METAŠ (KEYLOR) PREGOVOR REKA V SREDNJI ANGLIJI LOVSKI PLEN PIJANEC, ALKOHOLIK													NORINA RADOVAN
													POZITIVNA ELEKTRODA
NIKOLA TESLA											OBROK ODPLAČILA		
											AM. PEVKA AMOS		
UMETNOST (LATINSKO)													
SL. NOGOM. TRENER (ZDENKO)													
GLAVNO MESTO TURČIJE													
PLANŠAR, PASTIR													

REŠEVALCEM NAGRADNE KRIŽANKA

Pravilna rešitev gesla iz prejšnje številke: DAN ARTILERIJE.

Nagrade prejmejo:

- **Maks Klemenčič**, Bukovje 2, 2370 Dravograd,
- **Biserka Verstovšek**, Zalog 16 a, 8000 Novo mesto,
- **Cvetka Vrabič**, Ljubljanska 56, 3320 Velenje.

Nagrajencem čestitamo.

Pravilne rešitve tokratne križanke nam pošljite do srede, 13. maja 2020, na naslov Uredništvo Revije Slovenska vojska, Vojkova cesta 55, 1000 Ljubljana ali na elektronski naslov urednistvo.sv@mors.si.

POIŠČI 5 RAZLIK

Rešitev iz prejšnje številke

REVIJA SLOVENSKA VOJSKA JE INTERNO
INFORMATIVNO GLASILO O VOJSKI,
OBRAMBI TER ZAŠČITI IN REŠEVANJU.

UREDNIK: Marko Pišlar

NOVINARKI: Jerneja Grmadnik,
Petra Miklaužič

FOTOGRAF: Bruno Toič

LEKTORIRANJE: Natalija Krese,
Tina Pečovnik

TAJNICA UREDNIŠTVA: Milena Topolovec

NASLOV UREDNIŠTVA

Vojkova cesta 55, 1000 Ljubljana

Telefon: +386 1/471 26 62

Faks: +386 1/431 12 42

Elektronska pošta: urednistvo.sv@mors.si

OBLIKOVANJE IN PRELOM: Agencija Adeo

TISK: Tiskarna Skušek, d. o. o.

NAKLADA: 7500 izvodov

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI: Bruno Toič

Prispevki, objavljeni v reviji, niso uradno
stališče Ministrstva za obrambo RS.

Nenaročenega gradiva in fotografij
ne vračamo.

Naslednja številka izide 25. maja 2020.

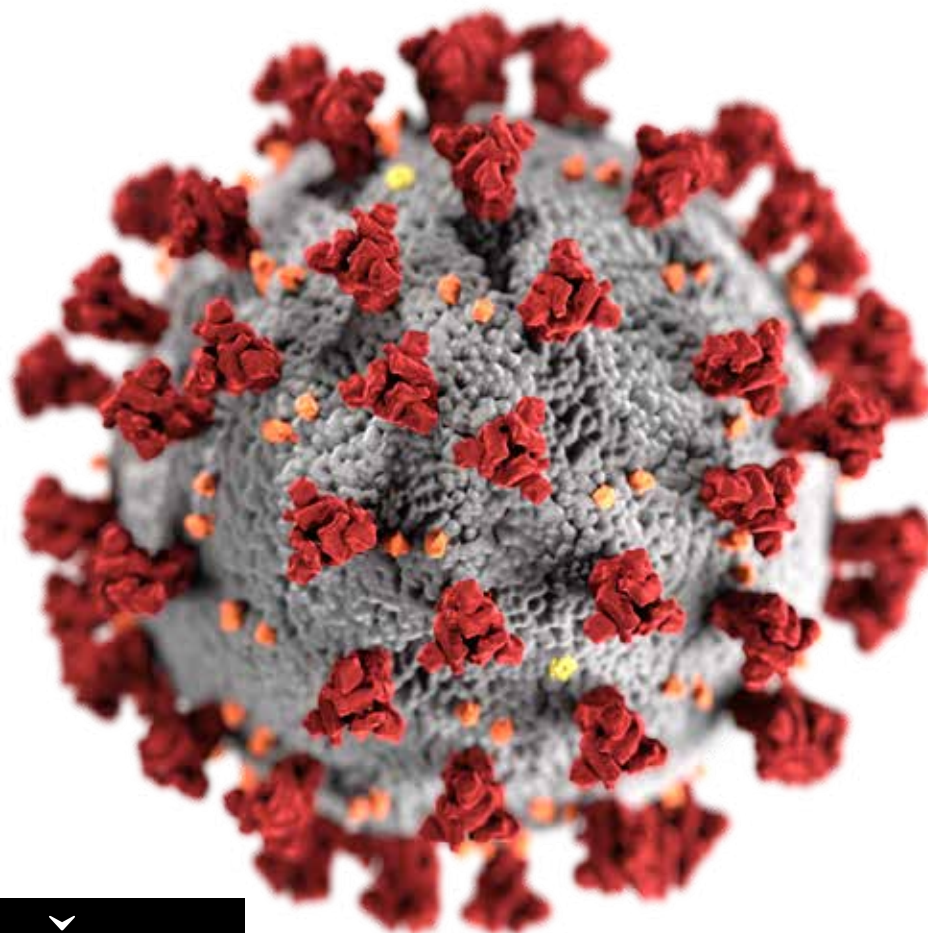

SPREMLJAJTE NAS NA DRUŽBENIH OMREŽJIH.

Revija Slovenska vojska je
članica Evropskega združenja
vojaških novinarjev (EMPA).

POMOČ OB

EPIDEMIJI COVIDA-19

DNEVNE INFORMACIJE O BOLEZNI

Spletna stran Svetovne zdravstvene organizacije (WHO):

► [https://www.who.int/emergencies/diseases/
novel-coronavirus-2019](https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019)

Spletna stran Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ):

► <https://www.nijz.si/sl/koronavirus-2019-ncov>

Telefonska številka o covidu-19, ukrepih in
preventivi za pripadnike SV:

☎ **031 242 593**

TELEFONSKE ŠTEVILKE ZA POMOČ OB DOŽIVLJANJU STISK

Psihološki dežurni telefon za pripadnike SV in
družinske člane:

☎ **041 734 322** (stalno dosegljiv)

Telefon Društva psihologov Slovenije za
psihološko podporo prebivalstvu:

☎ **041 443 443**

(dosegljiv ob delavnikih med 16. in 24. uro, ob
sobotah in nedeljah pa med 12. in 24. uro)

Telefon za klic v duševni stiski:

☎ **01 520 99 00**

(dosegljiv vsak dan v nočnih urah med 19. in 7.
uro)

Zaupna telefona Samarijan in Sopotnik:

☎ **116 123** (stalno dosegljiva, klic je brezplačen)

Telefon za otroke in mladostnike:

☎ **116 111**

(dosegljiv vsak dan med 12. in 20. uro, klic je
brezplačen)